

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

HISTORIE EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE

The history of the European Monetary Union

Autor práce: Michaela Kovářiková
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

2008

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi a Ing. Ladislavu Skořepovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

OBSAH	4
ÚVOD	5
1 EVROPSKÁ INTEGRACE PO 2. SV. V.	6
1.1 Marshallův plán.....	6
1.2 ESUO (Pařížská smlouva)	7
1.3 EURATOM + EHS (Římské smlouvy)	8
1.4 Slučovací smlouva – vznik ES.....	9
2 POČÁTKY EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE	11
2.1 Zlatý standard.....	11
2.2 Bretton-woodský měnový systém	12
2.3 Wernerův plán.....	13
2.4 Měnový had.....	14
3 EVROPSKÝ MĚNOVÝ SYSTÉM	16
3.1 ECU – Evropská měnová jednotka	17
3.2 JEA a Nyborská dohoda.....	20
4 HOSPODÁŘSKÁ A MĚNOVÁ UNIE	22
4.1 Delorsova zpráva.....	22
4.2 Etapy EMU	23
4.2.1 Etapa první: 1. července 1990 – 31. prosince 1993	23
4.2.2 Etapa druhá: 1. ledna 1994 – 31. prosince 1998	27
4.2.3 Etapa třetí: Od 1. ledna 1999.....	29
4.3 Eiro, ewro, evro, euró, ευρώ?.....	33
4.4 Euro jako globální platidlo.....	35
5 ZHODNOCENÍ MOŽNOSTI PŘIJETÍ EURA ČESKOU REPUBLIKOU VZHLEDEM KE KONVERGENČNÍM KRITÉRIÍM	36
5.1 Inflace.....	37
5.2 Udržitelnost veřejných financí	38
5.2.1 Rozpočtový deficit veřejného sektoru.....	38
5.2.2 Vládní dluh.....	39
5.3 Stabilita měnového kurzu.....	40
5.3.1 Politika ČNB – stabilita měnového kurzu.....	40
5.3.2 Plnění kritéria stability měnového kurzu	41
5.4 Politické problémy	41
5.5 Jaké přínosy z přijetí eura lze očekávat.....	42
ZÁVĚR	44
SEZNAM PŘÍLOH	50
ABSTRAKT	64
ABSTRACT	65

Úvod

Tématu zavedení společné evropské měny v ČR je v posledních letech věnována velká pozornost. Kromě ekonomů a jejich vědeckých publikací je daná problematika středem zájmu politiků, novinářů, ale i ostatních obyvatel Česka. Tato pozornost je nepochybně zapříčiněna tím, že případná změna české koruny na euro postihne všechny bez výjimky. V této souvislosti jsou ve společnosti kladeny různé otázky. Jedni se ptají: Kdy už naše republika přijme euro? Jak se bude prakticky řešit výměna CZK za euro? Zvýší se ceny zboží po zavedení eura? Druzí chápou euro jako nutnost s tím, že nad problematikou dále neuvažují. Další skupina lidí má ke všemu, co se váže k Evropské unii přirozený (nebo nepřirozený?) odpor, aniž by se zajímali o souvislosti. Pokud se takových jedinců zeptáte na důvody jejich záporného postoje, buď zarytě mlčí, nebo opakují argumenty, které četli v novinách, nebo někde zaslechli. Mnoho lidí se však eurem zabývá z profesních důvodů, či ze zvědavosti.

Jisté je, že pro pochopení současné situace a vytvoření si nějakého racionálně odůvodnitelného postoje vůči zavedení eura v ČR je užitečné nahlédnout do historie, ze které dnešní stav věci vyplývá. Z tohoto důvodu se tato bakalářská práce snaží o poskytnutí přehledu nejdůležitějších událostí posledních šedesáti let, které předcházely vzniku Evropské unie a následně i společné měny eura. V textu by měly být nalezeny odpovědi na základní otázky týkající se důvodů vzniku společné měny. Poslední kapitola práce se zaměřuje na zhodnocení plnění konvergenčních kritérií Českou republikou. Jedná se pouze a jen o posouzení skutečných číselných ukazatelů porovnávaných ke konvergenčním kritériím. Tato bakalářská práce tedy nehodnotí, zda je přijetí eura pozitivem, či negativem.

Práce se mimo jiné zabývá tím, zda by Česká republika v současné chvíli mohla euro přijmout, tedy zda splňuje veškerá kritéria pro možnost vstoupení do eurozóny.

1 Evropská integrace po 2. sv. v.

1.1 Marshallův plán

Na to, co bylo základním impulsem pro zahájení integrace evropských států, jsou různé názory. Někteří autoři sahají v rámci různých teorií daleko do historie – jako např. FIALA, PITROVÁ¹, kteří zmiňují „*integrační tendence středověké „svaté říše“*“, jiní, jako JAKŠ², nebo PANFIL³ se zaměřují na hledání impulsů v poválečných letech, které jsou charakterizovány zejména ekonomickými, ale i politickými podněty.

Po 2. světové válce se Evropa nacházela v nedobré hospodářské situaci, kterou popisuje JAKŠ⁴ takto: „*Poválečná situace, která se v západní Evropě vytvořila, byla velmi specifická: většina aktérů politického spektra zdůrazňovala potřebu „nového ducha“ při poválečné ekonomické, politické i duchovní rekonstrukci Evropy.*“

Je zřejmé, že svůj podíl na evropské integraci mají, ač možná nevědomky, Spojené státy americké, které přišly v roce 1947 s Marshallovým plánem, určeným na obnovu válkou poničené Evropy. Marshallův plán (*výsledek úsilí administrativy amerického prezidenta Harryho S. Trumana*)⁵ tehdy přiměl 17 evropských zemí ke spolupráci. Zpracování společného plánu zúčastněných zemí na využití pomoci včetně informování veřejnosti i její souhlas byly podmínkou USA proto, aby mohly být finanční prostředky poskytnuty. Smysl Marshallova plánu dokládá část projevu, který přednesl 5. června 1947 na Harvardské univerzitě státní tajemník USA George Catlett Marshall: „*Je logické, že Spojené státy by měly udělat vše, co je v jejich silách, aby světu napomohly v návratu k normálnímu ekonomickému prostředí, bez kterého není možná politická stabilita a zajištění míru. Naše politika není namířena proti žádné zemi nebo doktríně, ale proti hladu, bídě, zoufalství a chaosu. Jejím účelem by měla být obnova fungující ekonomiky ve světě, jež umožní vznik takových politických a sociálních podmínek, ve kterých mohou existovat svobodné instituce.*“⁶

---

¹ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 42

² JAKŠ, J. *Quo Vadis Evropská unie*. Praha, 1998, s. 13

³ PANFIL, T. *Evropská unie*. Havlíčkův Brod, 2003, s. 15

⁴ JAKŠ, J. *Quo Vadis Evropská unie*. Praha, 1998, s. 13

⁵ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 42

⁶ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 42

K Marshallovu plánu přistoupily státy západní Evropy a Jugoslávie, které se podařilo vzepřít nechuti SSSR. Československo a Polsko se však pod nátlakem Sovětského svazu nakonec Plánu evropské obnovy, jak zněl jeho oficiální název, nezúčastnili.

Jednání 17 zúčastněných států vyvrcholila 16. dubna 1948, kdy byla založena Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC). OEEC měla plnou odpovědnost za koordinování finanční pomoci vyplývající z Marshallova plánu. Během let 1948 až 1952 vyčerpala Evropa cca 13 miliard dolarů. Podařilo se obnovit průmysl i zemědělství a znovu nastartovat mezinárodní obchod. Poté, kdy OEEC splnila plány, pro které byla založena, ji zúčastněné státy přeměnily na Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

1.2 ESUO (Pařížská smlouva)

Základním prvkem zamýšlené integrace se stal plán vytvoření společného trhu uhlí a oceli, který byl přednesen 9. května 1950 na zasedání francouzského kabinetu. Německo se vzápětí stalo prvním státem, který prostřednictvím kancléře Konrada Adenauera vyjádřil svůj pozitivní postoj k celému záměru. Poválečné Německo spatřovalo v daném plánu možnost rovnoprávně se zapojit do mezinárodních vztahů, zvýšit tak svůj nízký kredit a dosáhnout ekonomického růstu.

Právě odvětví uhlí a oceli bylo stěžejní pro poválečnou obnovu Evropy. Po Německu projevil zájem o členství v připravovaném společenství ještě další čtyři státy. Jednalo se o Belgii, Nizozemí, Lucembursko a Itálii. Velká Británie však zaujala zamítavý postoj, protože v té době úzce spolupracovala s USA a idea nadnárodního fungování (řízení) připravovaného společenství spočívající v přesunu národních kompetencí na kompetence ESUO pro ni nebyla politicky přijatelná.⁷ Negativně se k celé věci postavily i severské země, chápající integraci jako přílišný zásah do své vlastní suverenity.

Konečný počet zakládajících členů se tak zastavil na pouhých šesti státech – Francii, Německu, Belgii, Nizozemí, Lucembursku a Itálii. Výsledek rychlého jednání se dostavil 18. dubna 1951, kdy byla v Paříži podepsána Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli (tzv. Pařížská smlouva). Platnost smlouvy byla časově

---

⁷ JAKŠ, J. *Quo Vadis Evropská unie*. Praha, 1998, 240 s.

omezena na padesát let. Hlavními cíly Evropského společenství uhlí a oceli bylo zrušení cel mezi členskými státy, zrušení obchodních omezení na trhu s ocelářskými a hutními výrobky a uhlím, a nakonec dosažení volného trhu mezi členskými státy s uvedenými výrobky (komoditami). Úspěšnost ESUO výstižně popisuje FIALA, PITROVÁ⁸ takto: *„Na počátku šedesátých let došlo k celkovému ozdravení evropské ekonomiky (i mimo rámec ESUO), a proto není posouzení vlivu této organizace na hospodářský vývoj snadné. Zvýšení výroby a všeobecné zlepšení hospodářských ukazatelů zaznamenaly totiž jak členské země ESUO, tak i ty, které se projektu neúčastnily. Zřízení ESUO nicméně jeho členskými zeměmi přineslo zvýšení produkce uhlí a oceli ve společném trhu a významný rozvoj jejich obchodu. Zlepšení ekonomických ukazatelů následně umožnilo úpravu pracovních a sociálních podmínek pro zaměstnance v těžkém průmyslu.“* Význam Evropského společenství uhlí a oceli pro následnou evropskou integraci je nesporný. Zejména vznik Soudního dvora, který zastupuje nadnárodní zájmy a reprezentuje společenství, byl základem pro vytváření dalších společenství, tedy Evropského společenství pro atomovou energii a Evropského hospodářského společenství.

1.3 EURATOM + EHS (Římské smlouvy)

Členské státy ESUO brzy pochopily, že bez vzniku nových evropských institucí není možné pokračovat v integraci dalších odvětví hospodářství. Bylo tedy nutné shrnout a shodnout se, v rámci kterých oblastí o integraci usilovat. Proto bylo svoláno jednání ministrů zahraničních věcí členských zemí ESUO, které probíhalo od 1. do 2. června 1955 v Messině. Kromě označení vhodných integračních oblastí bylo cílem jednání i usnesení, jakým způsobem integraci zvolených sektorů provádět. FIALA, PITROVÁ⁹ uvádějí dvě základní koncepce rozhovorů: *„První z nich usilovala o zachování sektorového přístupu. Zúčastněné země by se podle tohoto návrhu snažily o vytvoření nadnárodní organizace spravující trh s jadernou energetikou a dopravou, což byly sféry blízké již sloučeným odvětvím v ESUO. Tyto sektorové integrace měly být doplněny zřízením celní unie. Druhá koncepce obhajovaná Belgií, Lucemburskem, Nizozemím a Itálií usilovala naopak o zřízení velkého integrovaného ekonomického prostoru, který by nebyl vázán sektorovým principem.“* Druhá ze jmenovaných

---

⁸ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 54

⁹ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 65

konceptí však zpočátku nenalezla dostatečnou podporu všech zúčastněných zemí. Jejím kritikům připadala příliš obtížná, a proto se přiklíněli ke koncepci první. Jednání se jevílo jako zdoluhavé s absencí jasných závěrů, a tak byl speciálně pro tento účel dne 20. června 1955 ustanoven tzv. Spaakův výbor, který měl vzniklé dilema vyřešit. Výsledek jednání vešel ve známost 15. února 1956, kdy bylo oznámeno souběžné budování jak evropské organizace pro podporu a kontrolu jaderného výzkumu, tak i společného trhu. Z toho vyplývá, že nakonec byly vzaty v potaz obě názorové skupiny. Kompromisní výsledek byl potvrzen Zprávou Spaakova výboru, která byla přijata dne 29. května 1956 na zasedání Rady ministrů v Benátkách.

Smlouva o Evropském společenství pro atomovou energii byla podepsána 25. března 1957 v Římě. Tím došlo k vytvoření evropské vědecké základny pro výzkum mírového využití jaderné energie, která tvoří více než jednu třetinu surovin využívaných pro výrobu elektrické energie spotřebované v Evropské unii. Kromě toho se EURATOM zaměřuje na spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti. Sektor jaderné energie představuje důležitý evropský zdroj energie. EURATOM je dnes samostatnou jednotkou, jejíž členství a organizace je plně sjednocena s EU.

Kromě Smlouvy o Evropském společenství pro atomovou energii byla ve stejný den podepsána Smlouva o Evropském hospodářském společenství. Oproti jasně daným úzce zaměřeným cílům EURATOMu mělo EHS cíle komplexní. Těmi bylo během 12 až 15 let vytvořit společný trh, který by zajistil volný pohyb výrobních faktorů v řadě odvětví. Členské země společenství mezi sebou mimo jiné odstranily cla a okamžitě se zaměřily na uskutečňování společných politik: hlavně obchodní a zemědělské. I když zemědělství bylo vždy považováno za specifický sektor hospodářství. EHS dosáhlo ve své činnosti nesporných úspěchů, které později „přilákaly“ nové členské země (1973 - Irsko, Dánsko a Spojené království).

1.4 Slučovací smlouva – vznik ES

Pařížská smlouva spolu se smlouvami Římskými jsou považovány za základ evropské integrace. V průběhu let byly neustále doplňovány a pozměňovány.

V zájmu zjednodušení fungování všech tří společenství – EHS, EURATOM a ESUO zejména v oblasti přijímání rozhodnutí a jejich vzájemné kompatibility se představitelé členských zemí dohodli na vytvoření společných orgánů. 8. dubna 1965

tak byla v Bruselu podepsána Smlouva o jednotných orgánech (tzv. Slučovací smlouva), která vstoupila v platnost dne 1. července 1967. Od této chvíle existovala jen jedna Komise a jedna Rada spravující všechna tři společenství pod novým označením Evropská společenství.

2 Počátky evropské měnové unie

2.1 Zlatý standard

Důležitý moment pro evropskou měnovou integraci představuje období zlatého standardu, jehož zánik vedl mimo jiné k formování nových měnových systémů, které se staly stavebním kamenem pro následnou evropskou měnovou integraci.

Systém zlatého standardu je jedním z nejdůležitějších měnových systémů. Jeho vzniku předcházely problémy USA, které započaly v roce 1812 – „*příliš mnoho bank vydávalo příliš mnoho bankovek nekrytých ničím.*“¹⁰ To zapříčinilo rychlé snižování hodnoty amerického dolaru. V roce 1871 začal fungovat zlatý standard, jehož éra vydržela více než padesát let. SAMUELSON¹¹ definuje systém zlatého standardu takto: „*Většina zemí definovala své měny pomocí fixního množství zlata, a tím byly také určeny fixní měnové kursy mezi zeměmi se zlatým standardem.*“ Tzn., že měna dané země je kryta fixním množstvím zlata a je za zlato směnitelná. Tímto způsobem byl řešen zmíněný problém nárůstu množství ničím nekrytých peněz v oběhu a z něho vyplývající růst inflace.

Směnné kurzy jednotlivých měn fungujících na principu zlatého standardu tak byly jasně dané. Kupříkladu libra šterlinků byla kryta ¼ unce zlata a americký dolar 1/20 unce zlata. Z toho vyplývá, že 1 libra šterlinků byla směnitelná za 5 amerických dolarů.¹²

Počátkem 20. století byl zlatý standard všeobecně rozšířen. Vlády garantovaly, že všechny jejich peníze jsou směnitelné za přesně definované množství zlata. Bezproblémové fungování zlatého standardu bylo ukončeno první světovou válkou, kdy evropské země upustily od krytí veškerých svých peněz zlatem za účelem financování válečných let. To v praxi vyvolalo velkou inflaci zejména v Rakousku, Německu, Anglii a Francii.

Odlišnou situaci zažívaly Spojené státy americké, které u zlatého standardu vydržely. Během války inkasovaly platby za válečné dodávky do Evropy ve zlatě. Toto období je nazýváno zlatou inflací USA. V evropských zemích v tu dobu začal fungovat

---

¹⁰ MACHALA, K. Dolar, jen a euro: pohled do historie. Praha, 2004.

¹¹ SAMUELSON, P., NORDHAUS, W. *Ekonomie*. Praha, 1995, s. 941

¹² SAMUELSON, P., NORDHAUS, W. *Ekonomie*. Praha, 1995, s. 942

tzv. nečistý floating a marky, libry, franky, atd., které nebyly „svázány tradičním fixním kurzem (zlatou paritou, dolarovou paritou)“¹³, začaly rychle snižovat oproti dolaru hodnotu. Evropa ve snaze zvrátit nepříznivý vývoj začala usilovat o navrácení se ke zlatému standardu. Nakonec na základě několika mezinárodních ekonomických konferencí byl vytvořen standard zlaté devizy. V USA ovšem stále fungoval klasický zlatý standard.

Standard zlaté devizy představoval systém, kdy „za zlato nebyly směnitelné přímo bankovky dané měny, ale existovala směnitelnost za ještě tvrdší měnu podle stanovené zlaté parity“.¹⁴ K tomu ROTHBARD¹⁵ uvádí, že „výsledkem bylo vytvoření struktury připomínající převrácenou pyramidu, kdy na zlatě stály americké dolary, na dolarech britské libry a na librách měny ostatních evropských států“. Uvedený systém fungoval až do roku 1931, kdy se zhroutil. Propukla světová hospodářská krize. Mezinárodní obchod se v té době uskutečňoval pomocí barter obchodů, tzn. naturální směnou.

Zmíněná hospodářská krize se dotýkala i Spojených států amerických, které měly snahu se z ní vymanit. Proto přistoupily k zákazu vlastnit zlato a vyvážet ho. Nakonec se USA podařilo zlatý standard, i když ne v klasické formě, udržet i po roce 1934. Dolar byl za zlato směnitelný pro zahraniční vlády a centrální banky, přičemž 1 USD = 1/35 uncím zlata.

Změnu a východisko z problémů vyvolaných odpoutáním se od zlatého standardu přinesl 44 zemím rok 1944, kdy byl založen Mezinárodní měnový fond, Světová banka a hlavně tzv. bretton-woodský měnový systém.

2.2 Bretton-woodský měnový systém

Otázka měnové integrace nebyla v Římských smlouvách příliš podrobně řešena. Zúčastněné země měly za to, že bohatě postačuje existence tzv. bretton-woodského měnového systému, který vznikl v rámci vytvoření MMF v roce 1944 a určoval pravidla pro vytváření měnových kurzů. Devizové kurzy 44 členských zemí MMF byly pevně vázány k americkému dolaru a ten byl fixován ke zlatu.

---

¹³ PŮLPÁN, K. a kol. *Slovník bankovníctví, pojišťovnictví a kapitálových trhů*. Praha, 1998, s. 72

¹⁴ PŮLPÁN, K. a kol. *Slovník bankovníctví, pojišťovnictví a kapitálových trhů*. Praha, 1998, s. 281

¹⁵ ROTHBARD, M. *Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze*. Praha, 2001, s. 93

Státy EHS začaly pociťovat potřebu změnit dosavadní měnový systém ve chvíli vytváření celní unie. Se stále větším objemem obchodů bylo velmi důležité zajistit stabilitu měnových kurzů tak, aby jejich přílišná volatilita co nejméně omezovala vzájemný obchod. Tuto skutečnost si sice uvědomovaly všechny zúčastněné státy stejnou měrou, ale na způsobu, jak situaci řešit, se nejdříve jednoznačně neshodly. KUNEŠOVÁ, MRKVAN¹⁶ popisují dva názorové proudy, které v souvislosti s diskutovaným problémem vznikly:

„Představitelé první skupiny byli toho názoru, že cestu k hospodářské a měnové unii je nutné zahájit zásadními kroky v měnové oblasti, tj. pevné kurzy s úzkými pásmy oscilace, omezení možnosti devalvací ústředních kurzů, vytvoření společných devizových rezerv. Zastánci druhé koncepce požadovali nejdříve úplnou liberalizaci v oblasti pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu, přísnou koordinaci měnové a fiskální politiky a až následně pevnější kurzovou politiku s přechodem na měnovou unii.“

2.3 Wernerův plán

Z hlediska měnové integrace patří k nejdůležitějším událostem zejména setkání představitelů členských států v Haagu na konci roku 1969, jehož spouštěcím impulsem bylo zrušení posledních cel mezi státy EHS v polovině předešlého roku. Tzv. Wernerův plán je považován za kompromis mezi dvěma názorovými frakcemi vzniklými v rámci debat o měnové politice v souvislosti s budováním celní unie. Měnová integrace byla přímo svázána mimo jiné i se zemědělskou politikou, řízenou centrálními cenami. Výsledkem jednání se zabývala 6. března 1970 Rada ministrů a došla k závěru, že je třeba řádně zhodnotit další integrační možnosti. Toto vyhodnocení situace měly přinést dvě zprávy, které si Rada ministrů vyžádala. Jedna ze zpráv byla zaměřena na problematiku měnové spolupráce a její autor, ministr financí Pierre Werner (Lucembursko), odtajnil její obsah dne 7. října 1970. Werner navrhl postupné vytvoření hospodářské a měnové unie členských zemí ES ve třech etapách do roku 1980.

---

¹⁶ KUNEŠOVÁ, H., MRKVAN, R. a kol. *Evropská unie: vybrané kapitoly z pohledu ekonomů*. Plzeň, 2005, s. 91.

2.4 Měnový had

První etapa Wernerova plánu začala v roce 1971. K naplňování Wernerova plánu, tedy k dokončení měnové unie v roce 1980 již však nedošlo. Zastavily je události vynořivší se již roku 1971. Jednalo se především o začínající nekonvertibilitu amerického dolaru a jeho devalvací. Stejně tak ke stabilitě nepřispívala ani odlišná politika jednotlivých zemí při způsobu řešení ropné krize. Evropské plány tak byly okleštěny na mnohem skromnější cíle spočívající v dosažení svázání měn zemí EHS takovým způsobem, který by zajistil „neškodné“ rozpětí kolísání kurzů měn vůči americkému dolaru. Tzn., že šlo o společné řízení směnných kurzů takovým způsobem, aby byla zajištěna vzájemná stabilita měnových kurzů zúčastněných zemí a současně jejich pružnost vůči americkému dolaru. Zmíněný systém byl pak příznačně pojmenován měnovým hadem (též hadem v tunelu), který představoval předchůdce aktuálního evropského měnového systému a vycházel z Wernerova plánu.

Systém měnového hada se začal používat z rozhodnutí Rady (21. března 1972) 24. dubna 1972. Rozhodnutí určilo způsob zmenšování rozdílů kurzů měn v rámci Společenství a to tak, že stanovilo kolísání kurzů měn vůči dolaru na $\pm 4,5\%$, což bylo o celou polovinu méně, nežli povoloval dosud platný Smithsonian Agreement (devalvace dolaru vůči zlatu i dalším měnám) z roku 1971. Oscilační pásmo směnných kurzů ve Společenství ještě Belgie a Nizozemí upravily vzájemně tak, že stanovily možnost kolísání svých měn na $\pm 1\%$. Tento jev nazývá WILHELMOVÁ, KLIK¹⁷ „červem v rámci hada v tunelu“.

Jak již bylo řečeno kurzy měn byly fixovány nejen k americkému dolaru, ale i mezi sebou navzájem a to tak, že vzájemné kolísání kurzů dvou měn bylo povoleno v rozsahu $\pm 2,25\%$. Stejně rozpětí bylo z důvodů přílišných odchylek v roce 1972 určeno i vůči americkému dolaru, čímž byla původní povolená odchylka snížena o celá 2%. Systém měnového hada měl zajistit sblížení kurzů evropských měn vazbou na americký dolar s cílem svázat jednotlivé měny tak, aby byla zajištěna měnová stabilita.

V roce 1973 ještě než vstoupily do ES, potvrdily Spojené království, Dánsko a Irsko svou účast na měnovém hadu. Avšak brzy nato libra šterlinků, irská libra, italská lira a francouzský frank z hada vystoupili. Na měnovém hadu se nakonec podílely kromě německé marky ještě měny zemí Beneluxu a Skandinávie. Vlivem těchto i dalších okolností se objevil ohromný vliv Bundesbank a německé marky, která se stala

---

¹⁷ WILHELMOVÁ, L., KLIK, S. *Hospodářská a měnová unie*. Praha, 2000, s. 5

opěrným bodem pro měnovou politiku svých největších obchodních partnerů: Belgie, Lucemburska, Nizozemí a Dánska narozdíl od Francie, která se rozhodla z měnového hada vystoupit.

Kvůli vážnosti mezinárodní krize v měnové oblasti a kvůli evidentní nemožnosti vrátit se zpět k mezinárodnímu měnovému systému řízenému MMF vznikl v dubnu 1973 Evropský fond pro měnovou spolupráci (EMCF) států EHS. Evropský fond pro měnovou spolupráci měl statut právnické osoby a sídlil v Lucembursku. Jeho úkolem bylo výrazně zredukovat rozpětí kolísání (fluktuaace) směnných kurzů (viz kap. 3.1).

Ohlasy na existenci měnového hada byly rozporuplné a ne vždy pozitivní. Toto tvrzení dokládá názor amerického ekonoma Alana Greenspana, který na adresu měnového hada řekl: „I když nejsem expertem v této věci, mohu Vám říci toto. Směnné kurzy musely kolísat v rámci určitého rozpětí. Když se měna stane příliš silnou, nebo slabou, vypadne z rozsahu měnového hada a dále již není součástí tohoto systému. Ah, je příliš těžké tomu rozumět... nebo ne?“¹⁸

---

¹⁸ <http://library.thinkquest.org/C005121/data/Euro.htm> (10.10.2007)

3 Evropský měnový systém

Po zklidnění nepříznivého stavu národních ekonomik, vyvolaného zejména ropnou krizí, se v roce 1978 idea Evropy představující stabilní měnovou zónu vrátila. Rozhodnutí vytvořit Evropský měnový systém záviselo na dohodě Německa a Francie (i přes odlišné zájmy v jednotlivých odvětvích národních ekonomik) v té době zastoupených Valery Giscard d'Estaingem a Helmutem Schmidtem, stejně jako Velkou Británií zastoupenou Roy Jenkinsem, tehdejším prezidentem Evropské komise a mimo jiné předkladatelem projektu EMS. Evropská rada tak 12. března 1979 na svém zasedání v Paříži definitivně rozhodla o nastartování EMS usnesením, které vstoupilo v platnost následujícího dne. Členy EMS se stali všichni členové ES, tj. Belgie, Lucembursko, Nizozemí, Dánsko, Francie, SRN, Velká Británie, Irsko a Itálie. Rozšíření členské základny se EMS dočkal v roce 1986 vstupem Španělska a Portugalska.

JAKŠ¹⁹ hovoří o dvou koncepcích, které charakterizovaly zájmy Francie a SRN: *„Při prvních krocích EMS zastávala SRN, podporována Nizozemím (!), jakousi „ekonomistickou“ pozici. Pro ni byl charakteristický názor, že nejprve je třeba odstranit vlastní kořeny a příčiny výkyvů směnných kurzů, t. j. hospodářskou politiku států ES orientovat podle obdobných priorit a cílů. .... Tehdejší francouzská pozice, zastávaná koneckonců Komisí a Belgií (tzv. monetaristický přístup) dávala přednost fixaci směnných kurzů jako výchozí krok. Od toho si pak francouzští politikové slibovali adaptační tlak na ekonomiku a hospodářské aktéry.“*

Francouzská politika však nakonec vedla k růstu inflace a to mimo jiné vedlo k rozhodnutí zaměřit se na podporu měnové stability takovým způsobem, který přihlíží k německému návrhu. Jak již bylo řečeno, EMS měl zajistit stabilitu měnových kurzů. Obdobně jako tomu bylo u „měnového hada“ došlo k nastavení povoleného rozpětí v intervalu $\pm 2,25\%$. Výjimku tvořilo Španělsko, Portugalsko a Itálie, kterým bylo rozpětí přechodně zvýšeno na $\pm 6,00\%$.²⁰

Překročení stanovených kurzových mantinelů jednotlivými měnami mělo indikační funkci pro dotčené centrální banky, které byly za takové situace povinny postupovat takovým způsobem, který bude mít za následek vrácení kurzů do

---

¹⁹ JAKŠ, J. *Quo Vadis Evropská unie*. Praha, 1998, s. 152.

²⁰ WILHELMOVÁ, L., KLIK, S. *Hospodářská a měnová unie*. Praha, 2000, s. 5

povoleného rozmezí. Teprve neúspěch takového opatření zakládal právo na devaluaci nebo revaluaci na základě dohody obou stran.

EMS tedy nejen že měl podporovat obchod v rámci ES tím, že poskytoval stabilní měnové prostředí, ale měl nahradit americký dolar, který v té době, tedy po rozpadu Bretton-woodského systému, nebyl příliš stabilní měnou a právě jeho nestabilita ohrožovala evropské hospodářství. Evropský měnový systém měl zajistit kurzovou, ale i cenovou stabilitu za použití fixních směnných kurzů, které by však bylo možno dle aktuální potřeby na základě bilaterálních dohod upravit.

EMS je tvořen několika základními prvky, jejichž počet se v odborné literatuře různí. Kupříkladu HAD, URBAN²¹ vyjmenovává prvky čtyři: „1. *Kursový (směnný) mechanismus*, 2. *Evropská měnová jednotka, ECU*, 3. *Úvěrový mechanismus pro poskytování pomoci slabým měnám*, 4. *Evropský fond měnové spolupráce*“ naproti tomu BRŮŽEK²² považuje za prvky EMS tyto: „- *evropská měnová jednotka (European Currency Unit – ECU-EMJ)*, - *mechanismus devizových kurzů či směnný mechanismus*, - *mechanismus úvěrový*“

3.1 ECU – Evropská měnová jednotka

Jak již bylo výše uvedeno, odborná literatura se jen málo rozchází v chápání toho, co lze zařadit k prvkům Evropského měnového systému. Autoři HAD, M., URBAN, L. a BRŮŽEK, A. se stoprocentně shodují na tom, že ECU, tedy Evropská měnová jednotka, je jedním z nejdůležitějších prvků EMS a má stěžejní význam pro následný vznik EMU.

O vzniku Evropské měnové jednotky bylo rozhodnuto 5. prosince 1978 Radou ministrů ES, kteří tímto založili současně EMS. Celý systém začal fungovat 13. března 1979.²³

---

²¹ HAD, M., URBAN, L. *Evropská společenství: první pilíř Evropské unie*. Praha, 2000, s. 92.

²² BRŮŽEK, A. *Evropská měnová integrace*. Praha, 2001, s. 52.

²³ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 504.

Tabulka č. 1 – Přehled směnných kurzů ECU/národní měny²⁴**(k 13.03.1979)**

Kód měny	1 XEU	Název měny
BEF	3,8	Belgický frank
DEM	0,828	Německá marka
DKK	0,217	Dánská koruna
FRF	1,15	Francouzský frank
GBP	0,0885	Britská libra
IEP	0,00759	Irská libra
ITL	109	Italská lira
LUF	0,14	Lucemburský frank
NLG	0,286	Nizozemský gulden

ECU (European Currency Unit) představuje jednotku, která neměla fyzickou podobu, tzn., že nebyla nikdy emitována. Dle mezinárodního standardu ISO 4217²⁵, kterým se určují třípísmenné mezinárodně uznávané měnové kódy, byl Evropské měnové jednotce přiřazen kód XEU²⁶. X na začátku představuje tu skutečnost, že se jedná o nadnárodní měnovou jednotku. ECU bylo jednotkou složenou, tedy kompozitní. Tzn., že měny jednotlivých států tvořily tzv. měnový koš, na kterém se podílely předem daným mechanismem a to podle několika hledisek (ekonomických kritérií), k nimž patřil jednoznačně podíl HDP vyprodukovaného daným státem na celkovém HDP Společenství a podíl země na obchodu v rámci Společenství.

Podíl jednotlivých měn na měnovém koši mohl být změněn pouze rozhodnutím Rady ministrů ES. Ta také určila v roce 1978, že po půl roce od vzniku EMS bude přezkoušen podíl jednotlivých měn na měnovém koši ECU a případně i upraven – „ale skutečně se tak stalo pouze dvakrát: 17. září 1984, kdy se součástí koše stala řecká drachma, a 21. září 1989, kdy se součástí koše staly portugalské escudo a španělská peseta.“²⁷ Dále Rada ministrů stanovila, že přezkušování podílů jednotlivých měn bude

²⁴ http://europa.eu.int/estatref/info/sdds/en/ert/ert_exchrt_add10_ecu_comm19790313_en.pdf (10.2.2008)

²⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/ISO_4217 (11.10.2007)

²⁶ <http://fx.sauder.ubc.ca/ECU.html> (11.10.2007)

²⁷ TOMÁŠEK, M. *Euro - největší finanční transakce v dějinách*, Praha, 2002, s. 47-59.

pravidelné vždy po pěti letech, nebo v případě, že o to požádá některý z členů ES. Složení měnového koše a podíl jednotlivých měn na něm je znázorněn v Příloze I. Z grafů je patrné, že rozhodujícím podílníkem na měnovém koši podle daných kritérií (HDP v rámci Společenství, podíl na obchodu uvnitř Společenství) bylo v letech 1979 – 1984 Německo a tuto pozici si dokázalo udržet i v následujících 15 letech.

Evropská měnová jednotka měla kontrolní funkci, která spočívala ve sledování kurzů jednotlivých měn vůči ECU, tedy byla sledována hodnota měn vyjádřená v ECU. Tento poměr byl každodenně sledován, vypočítáván a zveřejňován Komisí. K tomu jí sloužily informace poskytované jednotlivými centrálními bankami o kurzu národní měny vůči americkému dolaru.

Jelikož platí to, že kurz jednotlivých měn se může pohybovat pouze v rámci určených mantinelů (viz kapitola 3 EMS), vyplývaly z jejich samotné existence přesně stanovené povinnosti pro zúčastněné státy. Prolomení uvedené povolené odchylky vzájemného kolísání kurzů dvou měn, tedy $\pm 2,25\%$ a výjimečně $\pm 6\%$, mělo vést k takové intervenci zúčastněných centrálních bank, která by zabezpečila zastavení pohybu kurzu a jeho stabilizaci. Centrální banky měly od přijetí Nyborské dohody (viz kap. 3.2) povinnost zasahovat v praxi již při prolomení 75% hodnoty povolené odchylky.

FIALA, PITROVÁ²⁸ se zmiňují i o dalším nástroji, který byl jakýmsi podpůrným, leč neméně důležitým dodatkem k již uvedené paritní mřížce měn. Jedná se o poskytování velmi krátkodobých = 45 dní, krátkodobých = 3 měsíce a střednědobých = 2 až 5 let úvěrů chudším zemím v takovém rozsahu, který zaručil schopnost intervence centrální banky v požadovaném rozmezí. Úvěrový mechanismus byl vytvořen již v letech 1970-1972 a konečnou podobu dostal v roce 1979.

Neméně důležitá byla existence (od roku 1973) EMCF (= European Monetary Cooperation Fund), tedy Evropského fondu pro měnovou spolupráci, který mohl též stabilizovat měnové kurzy. EMCF „vedli guvernéri centrálních bank členských zemí v souladu se všeobecnou linií hospodářské politiky, vytyčenou Radou ES“²⁹. Jak již bylo v kapitole 2.3 řečeno, úkolem EMCF bylo výrazně zredukovat rozpětí kolísání (fluktuaace) směnných kurzů na bázi koordinování politik a činností centrálních bank. V případě nutnosti EMCF apeloval na intervenování v rámci měnového trhu.

---

²⁸ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 506.

²⁹ TOMÁŠEK, M. *Euro - největší finanční transakce v dějinách*, Praha, 2002, s. 47-59.

V případě přílišného pádu kurzu mohl EMCF vyzvat dotčené centrální banky, aby intervenovaly na devizovém trhu s cílem navrácení měny do určeného rozpětí. Tzn. např. nakoupit na devizovém trhu určité množství dané měny tak, aby se kurz vrátil do povoleného rozpětí. Totéž platilo i pro případ přílišného růstu měnového kurzu s tím rozdílem, že EMCF danou měnu na devizovém trhu prodával, čímž docílil převis nabídky nad poptávkou a tím tedy snížení kurzu. Členské země měly povinnost platit do fondu svých 20 % dolarových a zlatých zásob a na oplátku obdržely jako ekvivalentní hodnotu plnění v ECU, které dále centrální banky využívaly k intervenci na devizových trzích a kromě toho i ke clearingovým operacím.

Tento unikátní systém vlastně zajišťoval společné kolísání kurzů zúčastněných měn v určeném rozpětí a tudíž se jednalo o tzv. společný floating. Toto však nevyklučovalo samostatné kolísání jednotlivých měn vůči americkému dolaru i jiným měnám. Svázaností měn k ECU bylo však docíleno relativní stability měnových kurzů a hlavně podstatně menší vázanosti na americký dolar. Došlo-li u některé z měn k růstu kurzu vůči dolaru, následkem bylo současně posílení ECU vůči dolaru vlivem právě zmíněné provázanosti a společného floatingu měn EMS.

3.2 JEA a Nyborská dohoda

Schválení Jednotného evropského aktu (JEA) v roce 1987 znamenalo další pokrok v procesu dosažení Evropské hospodářské a měnové unie. To bylo vlastně prioritou Společenství dle JEA (Fiala, Pitrová).³⁰ TOMÁŠEK³¹ uvádí povinnosti členských států vycházející z JEA takto: „*členské státy musejí spolupracovat tak, aby zajistily konvergenci měnové a hospodářské politiky. Aby každý členský stát sledoval hospodářskou politiku nezbytnou pro zajištění vyváženosti platební bilance a pro posilování důvěry v jeho národní měnu, za současného udržování vysoké zaměstnanosti a pevných cen*“. V kontextu JEA je třeba zdůraznit Nyborsko-basilejská jednání, která proběhla v září 1987, a která měla za cíl posílit postavení Evropského měnového systému. Tímto byl řešen problém, který EMS do té doby sužoval. Totiž země přistupovaly k intervencím příliš pozdě, tedy až poté, co bylo zřejmé, že odchylka kurzu bez zásahu překročí povolené rozmezí. Cílem Nyborské dohody bylo zajištění včasné reakce centrálních bank na vývoj směnných kurzů, což mělo zabezpečit předcházení

³⁰ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 510.

³¹ TOMÁŠEK, M. *Euro - největší finanční transakce v dějinách*, Praha, 2002, s. 47-59.

krizových situací. Pro dosažení tohoto cíle byla stanovena mez, při které byly centrální banky povinny intervenovat. Tato mez byla určena na 75% mezní hodnoty.

Výsledkem Jednotného evropského aktu bylo právní zakotvení EMS (viz *Hlava II Smlouvy o EHS článek 102a*³²) a zavázání Společenství k dosažení HMU.

Je nepochybné, že přijetí Jednotného evropského aktu bylo stěžejním mezníkem pro budování Hospodářské a měnové unie. S fungováním EMS se však brzy objevila i nespokojenost. Celý systém začal díky silné německé marce být „nepohodlným“ pro ostatní zúčastněné země, které byly nuceny se vývoji německé marky přizpůsobovat neustálým zvyšováním úrokových sazeb. Není divu, že největší z dotčených zemí, Francie, stále více volala po zavedení společné evropské měny a jejím společném řízení. *„Pro Německo však opuštění německé marky (Deutsche Mark) bylo přijatelné pouze za předpokladu, že evropskou měnu bude spravovat Ústřední evropská banka po vzoru Bundesbanky, která bude nezávislá na politických tlacích a jejímž hlavním posláním bude cenová stabilita.“*³³

---

³² FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s.510.

³³ GERBET, P. *Budování Evropy*, 1. vyd. Praha, 2004, s. 313.

4 Hospodářská a měnová unie

4.1 Delorova zpráva

27. a 28. června 1988 rozhodla Evropská rada na zasedání v Hannoveru o složení výboru sestávajícího z předsedy Komise Jacqua Delorse, z guvernérů centrálních bank a expertů – jednalo se například o: *viceprezidenta Komise Franze Andriessena, bývalého španělského ministra financí Miguela Boyera, generálního ředitele Banky pro mezinárodní platy Alexandra Lamfalussyho a ekonoma Nielse Thygesena.*³⁴ Úkolem výboru bylo vypracovat návrh způsobu a hlavních zásad fungování jednotné měny a Ústřední banky. Tedy „*vypracovat obsahový a časový plán přechodu na Hospodářskou a měnovou unii*“³⁵.

Výsledná Delorova zpráva byla zveřejněna 12. dubna 1989 na zasedání Evropské Rady v Madridu. Obsahem zprávy bylo načrtnutí plánu dosažení Evropské hospodářské a měnové unie, které sestávalo ze tří etap (Příloha II): *1. 1990 – 1993 – první etapa, spočívající ve vzájemném odbourání měnových a devizových bariér mezi členskými státy; 2. 1994 – 1998 – druhá etapa zahájená vytvořením Evropského měnového institutu a spočívající ve vyhodnocování podmínek pro vstup do závěrečné fáze měnové unie a zavedení společné měny; 3. 1999 – třetí etapa charakterizovaná jednotnou měnovou politikou, společnou měnou a společnou centrální bankou v rámci skupiny členských států EU.*³⁶

Obdobně charakterizuje jednotlivé fáze i SZESANÝ³⁷, i když zejména druhé etapě věnuje větší pozornost a vyjmenovává její úkoly takto: „*1. intenzifikovat koordinaci národních měnových politik s cílem zajistit cenovou stabilitu; 2. vytvořit rámec pro budoucí jednotnou měnovou politiku Evropské centrální banky, zvláště pak vyvinout měnovou strategii a adekvátní měnové instrumenty, technickou přípravu vytištění eurobankovek a dále rozvinout přeshraniční platební systémy; 3. pravidelně publikovat zprávy o pokroku v přípravných pracích pro třetí fázi EMU, včetně zhodnocení situace v konvergenci*“.

³⁴ RAYMOND, R. *Sjednocení měny v Evropě*. Praha, 1995, s. 87.

³⁵ BRŮŽEK, A. *Závěrečná fáze realizace Evropské měnové unie a společné měny euro*. Praha, 2002, s. 3.

³⁶ TOMÁŠEK, M. *Euro - největší finanční transakce v dějinách*, Praha, 2002, s. 47-59.

³⁷ CZESANÝ, S. *Euro – postup a důsledky zavádění nové měny pro banky, podniky a občany*. Praha, 1999, s. 7.

Požadavek na úplnou směnitelnost měn, volný pohyb kapitálu a úplnou integraci bankovního i finančního trhu představuje přímé spojení s ustanoveními Jednotného evropského aktu. Naproti tomu cílem třetí fáze, tedy zajištění cenové stability, vytvoření ECB a společné měny mělo vést k dosažení Evropské hospodářské a měnové unie.³⁸

Hospodářskou a měnovou unií lze definovat různými způsoby. Jednu z jasných definic uvádí například GOLA³⁹: hospodářská unie = „*jediný, sjednocený trh umožňující volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a občanů*“, měnová unie = „*měnová unie znamená úplnou a nezrušitelnou konvertibilitu měn, liberalizaci pohybu kapitálu a integrace finančních trhů*“.

4.2 Etapy EMU

Požadavky na tři po sobě následující fáze vytváření Evropské měnové unie byly zakotveny ve Smlouvě o Evropské unii, která byla přijata a ratifikována v etapě první. Konkrétně se jedná o Hlavu VI. čl. 102a až 109m Smlouvy o Evropské unii. Stejně tak důležitá je čtveřice Protokolů, které jsou součástí zmíněné smlouvy:

- Protokol – Kapitola I Zřízení Evropského systému centrálních bank (ESCB) a Evropské centrální banky (ECB)
- Protokol – Kapitola IX O statutu Evropského měnového institutu
- Protokol o kritériích konvergence uvedených v článku 109j vymezuje kritéria konvergence
- Podmínky přechodu do třetí etapy měnové unie upravuje Protokol o přechodu do třetí etapy hospodářské a měnové unie

4.2.1 Etapa první: 1. července 1990 – 31. prosince 1993

První etapa vytváření HMU byla vymezena v Delorově zprávě. Ta určila základní cíle první etapy, kterými byli

- dosažení nejvyššího možného stupně hospodářského i měnového sblížení zúčastněných zemí závazáním každé z nich ke vzájemné spolupráci v oblasti

---

³⁸ MUNS, J. *España y el euro: riesgos y oportunidades*, Barcelona, 1997, s. 17

³⁹ GOLA, P. *Evropská unie v otázkách a odpovědích*. Třebíč, 2003, s. 44.

hospodářské a měnové za účelem dosažení především cenové stability. Postupně docházelo k odstranění vnitřních překážek volného pohybu kapitálu, centrální banky spolupracovaly na zajištění cenové stability a současně i na stabilizaci veřejných financí.

- dokončení vytváření vnitřního trhu eliminováním bariér fyzických, technických a fiskálních, které znemožňovaly jeho plný rozvoj

V průběhu první etapy došlo k významnému kroku důležitému k dalšímu hlubšímu integrování Evropy. „*Předsedající Lucembursko předložilo 20. června 1991 předběžný návrh a posléze na summitu 28.-29. června konečný tzv. Návrh smlouvy o Evropské unii*“.⁴⁰

V uvedeném konceptu se poprvé objevuje chrám rozdělený do třech pilířů (Příloha III) podle rozdělení jednotlivých agend na nadnárodní a mezivládní. Tento model existuje dodnes a je znám pod názvem Maastrichtský chrám.

11. a 12. listopadu 1991 se uskutečnila již devátá mezivládní konference o měnové unii, na níž Jacques Delors představil tzv. Delorsův balík II. *Jeho hlavním cílem byla další podpora finanční reformy ES včetně posílení strukturálních fondů zajišťujících hospodářskou kohezi ES a tlak na reformu společné zemědělské politiky.*⁴¹

Důležitým mezníkem v uplatňování společné hospodářské a měnové politiky bylo přijetí návrhu Smlouvy o Evropské unii, nebo-li Maastrichtské smlouvy „*na zasedání Evropské rady v nizozemském Maastrichtu, které se konalo 9.-10. prosince 1991*“.⁴²

Od této chvíle se stala hospodářská a měnová politika věcí společného zájmu, tedy nikoliv národního zájmu, ale nadnárodního, supranacionálního zájmu.

V říjnu 1993 byla Smlouva o EU podepsána všemi participujícími státy a 1. listopadu 1993 tak byla Evropská společenství zastřešena novým subjektem – Evropskou unií.⁴³

Maastrichtská smlouva byla velice důležitá pro následné vytváření měnové unie. Smlouva stanovila tři fáze, ve kterých má být dosaženo měnové unie a ukládala státům splnění konkrétních povinností, které jim umožňovaly účast na HMU. Jedná se

⁴⁰ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 127.

⁴¹ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 127.

⁴² BRŮŽEK, A. *Evropská měnová integrace*. Praha, 2001, s. 85.

⁴³ BRŮŽEK, A. *Evropská měnová integrace*. Praha, 2001, s. 85.

o několik ekonomických ukazatelů, které jsou známy jako Maastrichtská konvergenční kritéria. Ta jsou uvedena v článku 109j Smlouvy o EU⁴⁴:

- *dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků*
- *dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu čl. 104c odst. 6*
- *dodržování normálního flukuačního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu*
- *stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účast v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb*

Obsah jednotlivých kritérií vysvětluje a rozvíjí Protokol o kritériích konvergence uvedených v článku 109j Smlouvy o EU (Příloha IV), přičemž jejich vymezení chybí jen v málokteré odborné publikaci zaměřené na problematiku EU, Eura, měnové unie, apod. FIALA, PITROVÁ⁴⁵ uvádějí: „1. Míra inflace členského státu – měřeno podle spotřebitelských cen – nesmí přesáhnout během jednoho roku před rozhodnutím o jeho vstupu do HMU 1,5 procentního bodu průměrné inflace tří zemí s nejnižší inflací. 2. Rozpočtový deficit veřejného sektoru nesmí dlouhodobě překročit 3 % hrubého domácího produktu. Kritérium se nepovažuje za porušené, pokud je povolená hranice výjimečně a přechodně překročena, nebo když se rozpočtový schodek neustále a výrazně snižuje a přibližuje se stanovené hodnotě 3 %. 3. Celkový dluh veřejného sektoru nesmí dlouhodobě překročit 60 % hrubého domácího produktu. Kritérium se nepovažuje za porušené, pokud se veřejný dluh dostatečně rychle přibližuje zpět ke stanovené hranici. 4. Měna musí být udržována v povoleném flukuačním pásmu mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému bez devalvace vůči jiným měnám po dobu dvou let před rozhodnutím o vstupu. 5. Úroveň dlouhodobých úrokových sazeb nesmí překročit během jednoho roku před rozhodnutím o vstupu o více než 2 procentní body průměr ve třech cenově nejstabilnějších členských zemích.“

---

⁴⁴ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online] (7.12.2007)

⁴⁵ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 516.

Uvedená kritéria jsou všeobecně dále rozdělována do dvou skupin na fiskální a monetární kritéria, přičemž právě monetární kritéria je nutné pro vstup země do HMU bezpodmínečně splnit. Mezi fiskální kritéria se řadí rozpočtový deficit veřejného sektoru a celkový dluh veřejného sektoru. Problematice fiskálních kritérií se věnuje i Smlouva v Hlavě VI. čl. 104c odst. 2, z něhož vyplývá, že nesplnění fiskálního kritéria ještě neznamená nemožnost vstupu země do HMU. Existují výjimky (pro každé kritérium taxativně vymezeny), díky nimž, i přes neplnění daného kritéria, je možno do HMU vstoupit:

„a) zda poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučovanou hodnotu, ledaže by:

- buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučované hodnotě,

- nebo by překročení doporučované hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstával blízko k doporučované hodnotě,

b) zda poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučovanou hodnotu, ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučované hodnotě.“⁴⁶

Konkrétní hodnoty Smlouva uvádí prostřednictvím Protokolu o postupu při nadměrném schodku (viz Příloha V), který je též součástí Smlouvy.

Naproti tomu tzv. monetární kritéria, kterými jsou kritérium cenové stability, stabilita směnného kurzu a úroveň dlouhodobých úrokových sazeb, je třeba pro vstup do HMU bezvýhradně splnit a výjimky nejsou povoleny.

Problematika konvergenčních kritérií je dále řešena Protokolem o kritériích konvergence (viz Příloha IV), který je též součástí Smlouvy.

Kromě vymezení konvergenčních kritérií se ve Smlouvě objevuje i výsada Spojeného království a Dánska, které si vyhrazují možnost nevstoupit do třetí etapy i přes tu skutečnost, že budou kritéria nutná pro vstup splňovat. Problematika speciálního postavení Dánska v rámci Maastrichtské smlouvy je vysvětlena FAJMONEM⁴⁷ takto: „Dánsko uspořádalo referendum dvakrát. Při prvním referendu, konaném 2. června 1992, odmítlo Maastricht 50,7 % hlasů. Druhé referendum proběhlo

⁴⁶ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online] (7.12.2007)

⁴⁷ FAJMON, H. Euro očima politika. In PEČINKOVÁ, I. (ED.) *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. Brno, 2007.

18. května 1993 a smlouva se speciálním aranžmá pro Dánsko byla schválena 56,7 % hlasů.“

Speciální postavení Dánska a Spojeného království je zakotveno v Maastrichtské smlouvě zejména v *Protokolu o některých ustanoveních týkajících se Dánska*, který připouští nevstoupení Dánska do třetí etapy v případě negativního postoje dánské vlády. Existenci podobného protokolu si vymohlo i Spojené království.

4.2.2 Etapa druhá: 1. ledna 1994 – 31. prosince 1998

V druhé etapě proběhlo hned několik klíčových událostí důležitých pro dosažení měnové unie. Jedná se zejména o vytvoření Evropského měnového institutu (= základ pozdější Evropské centrální banky) v roce 1994. EMI nahradil Evropský fond pro měnovou spolupráci (viz kap. 2.3). Článek 109f Smlouvy o EU⁴⁸ přímo určuje nejen to, kdy má EMI vzniknout, ale určuje i jeho postavení, povinnosti a rámec činností takto: „*Na počátku druhé etapy je zřízen Evropský měnový institut (dále jen „EMI“) a zahájí svou činnost; má právní subjektivitu a je řízen a spravován radou, skládající se z prezidenta a z guvernérů národních centrálních bank, z nichž jeden bude viceprezidentem. „.....“ Statut EMI je stanoven v protokolu připojeném k této smlouvě.*“

Článek 109f odst. 2 a 3 (Příloha VI) určuje úkoly EMI. V podstatě se jedná o činnosti směřující k zajištění podmínek pro nastoupení do třetí fáze EMU. Ve 3. odst. se hovoří o technické přípravě bankovek ECU a z toho vyplývá, že na začátku druhé fáze ještě nebylo zcela zřejmé, jaký název společná měnová jednotka ponese. To se změnilo na zasedání Evropské rady v Madridu v roce 1995: „*Diskuse o nejvhodnějším názvu nové společné měny a jejích dílčích jednotek probíhala totiž poměrně intenzívně po celou první polovinu 90. let. Definitivní tečkou za touto diskusí bylo jednání Evropské rady v Madridu 15. a 16. prosince 1995, kdy byla nová měna pokřtěna na euro a její jednotky na eurocenty. Současně byl na tomto zasedání schválen symbol € (Příloha VII). Tento symbol je odvozen z řeckého písmene ε (epsilon), dvojí rovnoběžné přeškrtnutí má označovat stabilitu nové měny.*“⁴⁹

Symbol, který se stal, jak je výše uvedeno, oficiálním znakem společné evropské měny, provázely debaty nejen ohledně jeho designu, kdy někteří odborníci označovali

⁴⁸ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online] (7.12.2007)

⁴⁹ TOMÁŠEK, M. *Jak se řekne „euro“?*. Praha, 2007.

nový symbol jako „*politický design*“⁵⁰. Časopis The Observer⁵¹ informoval o sporu spojeném s autorstvím symbolu eura, přičemž z článku vyplývá následující: Nevídaná aféra vznikla, když Jacques Santer, tehdejší prezident Evropské komise, v létě 1997 veřejnosti oficiálně představil podobu znaku eura a německý grafik Arthur Eisenmenger zjistil, že se jedná o E z jeho dílny. Symbol € byl podle Eisenmengerera zaslán v sedmdesátých letech spolu s dalšími návrhy z jeho kanceláře v Lucembursku Evropské komisi, kde, jak se zdá, ležel v zapomenutí kdesi v šuplíku přes dvacet let, aby byl v roce 1997 prezentován jako týmový výtvar čtyř nejmenovaných grafiků. O Eisenmengerovi nepadlo v souvislosti s designem znaku eura ani slovo a tato neblahá skutečnost, kterou považuje zmíněný autor za křivdu, nebyla do dnešního dne prošetřena. Pravdou je, že jeho bývalí kolegové o jeho tvrzení nepochybují. Jeden z nich, francouzský ilustrátor Julien Bozzola, který pracoval s Eisenmengerem třináct let, uvádí, že symbol eura je beze všech pochyb dílem Eisenmengerera, který byl vždy velkým horlivcem, co se týče písmene E, které ho zajímalo především z toho důvodu, že jím začínalo jeho příjmení.

Mimo diskuzi je, že Eisenmenger je oficiálně tvůrcem mimo jiné vlajky Evropské unie a značky „CE“, která potvrzuje, že výrobek jí označený je v souladu s předpisy EU.

Zavedením nového symbolu € vznikl typografický problém, který bylo nutné okamžitě vyřešit. Jednalo se o zařazení € do počítačových písem. To se podařilo a nadto došlo i k prolomení původního pravidla neměnnosti symbolu. € tak může být přizpůsobováno typu fontu, kterým je napsán okolní text.

O symbolu Eura zajímavě informuje i KLIK⁵²: „*Symbol eura se inspiroje řeckým písmenem epsilon, jako vzpomínka na časy, ke kterým se evropská civilizace duchovně hlásí, a zároveň odkazuje na první písmeno slova Evropa. Dvě paralelní linie symbolizují stabilitu nové měny.*“

Součástí druhé etapy byl i Pakt stability a růstu, který se stal stěžejním dokumentem v rámci problematiky etapy následující. Pakt stability a růstu vznikl 17. června 1997 usnesením Evropské rady z téhož dne. Země EU se jím dohodly na vytvoření určitého opatření (to měl představovat právě Pakt stability a růstu), které mělo „trestat“ zejména překračování povoleného deficitu mimo povolená 3 % HDP. Pakt

---

⁵⁰ BLAŽEK, F. *Informace o Euro*. Praha, 2005.

⁵¹ CONNOLLY, K. *Inventor who coined euro sign fights for recognition*. Berlin, 2001.

⁵² KLIK, S. *Zavedení Eura do oběhu v SRN*. Praha, 2002.

stability a růstu, tedy NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku⁵³, v odst. 1. mimo jiné uvádí: „je nutné urychlit a vyjasnit postup při nadměrném schodku, stanovený v článku 104c Smlouvy, s cílem zabránit vzniku nadměrných schodků veřejných financí a – pokud již k jejich vzniku dojde – napomoci jejich rychlému odstranění“. Odst. 2. říká, že „základním cílem Paktu o stabilitě a růstu jsou zdravé veřejné finance jakožto prostředek posilující podmínky pro stabilitu cen a pro silný udržitelný růst přispívající k vytváření pracovních míst“. Dále odst. 3. informuje, že Nařízení Rady je zaměřeno „na posílení dohledu nad stavy rozpočtů a na dohled nad hospodářskými politikami a jejich koordinací“. V odst. 4. je znovu připomenuto, že dle Smlouvy čl. 104c jsou státy „povinny vyvarovat se nadměrných schodků veřejných financí“. Odst. 8. potom navazuje konstatováním, že „pro řádné fungování hospodářské a měnové unie je nezbytná stabilní a trvalá konvergence hospodářské a rozpočtové výkonnosti členských států, které přijaly jednotnou měnu“. V odst. 16. a 18. je vznesen požadavek na možnost varovat, či jiným odstrašujícím postupem trestat nedodržení povinnosti členského státu udržovat schodek v určitých Smlouvou povolených mezích. V přímé souvislosti s tímto požadavkem je text Oddílu 4 – Sankce, kterým Rada vymezuje sankce, které lze státům v souvislosti se schodkem uložit. Zmiňuje se o požadavku složení neúročeného vkladu, jehož výše je stanovena jako procentuální podíl z HDP. Text stanovuje i tu skutečnost, že vklad může být Radou překvalifikován na pokutu v případě, kdy do dvou let od rozhodnutí o složení vkladu stát nadměrný schodek neodstraní. K uvedeným sankcím a celému významu Paktu stability a růstu FIALA, PITROVÁ⁵⁴ uvádí: „Přijetí Paktu stability a růstu proto výrazně zmírnilo obavy členských států z toho, že nestabilita hospodářských ukazatelů poškodí stabilitu eura.“

4.2.3 Etapa třetí: Od 1. ledna 1999

Třetí etapa defacto představuje dokončení vytváření EMU. Vstup do třetí etapy byl podmíněn splněním maastrichtských kritérií. Literatura rozděluje tuto etapu většinou do dvou (jako např. materiál ČNB⁵⁵), nebo tří fází (např. KUNEŠOVÁ,

---

⁵³ NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku

⁵⁴ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2004, s. 521.

⁵⁵ ČNB: *Měnová integrace EU a její etapy* [online]. (6.12.2007)

MRKVAN⁵⁶). Ať už se jedná o rozdělení třetí etapy na tři, nebo dva časové intervaly, je obsah třetí etapy zachován, a z toho důvodu nebude následující text etapu třetí dále rozfázovávat.

Třetí etapa je časově vymezena od 1. ledna 1999. Právě k tomuto datu došlo k neodvolatelnému svázání kurzů zúčastněných měn k euru, které nahradilo ECU v poměru 1:1. Například 1 euro se rovnalo 1,95583 německé marky, 13,7603 rakouského šilinku, atd. KUNEŠOVÁ, MRKVAN⁵⁷ vyjmenovává 11 zemí, které 1. ledna 1999 euro skutečně zavedly: „*Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko a Španělsko.*“ Kritéria nesplnilo Řecko. Spojené Království a Dánsko využilo práva vyplývajícího ze Smlouvy a do třetí etapy nevstoupilo. Švédsko se k těmto státům připojilo, ačkoliv nemělo tuto výjimku ve Smlouvě smluvenu a zůstalo vně eurozóny.

Řecko nakonec do měnové unie vstoupilo v roce 2001⁵⁸, i když za pomoci dnes již rozpoznaného podvodu. Řecké vládě se totiž podařilo zmanipulovat statistické údaje tak (nebyly započítány N na obranu), aby byl vzbuzen dojem, že konvergenční kritérium řešené Paktem stability a růstu z roku 1997, tedy rozpočtový deficit veřejného sektoru $\leq 3\%$ HDP, se nachází ve stanovených mezích.

Další důležitou událostí třetí etapy byl vznik Evropského systému centrálních bank, který se stal nástupcem Evropského měnového institutu. Oficiální definice Evropského systému centrálních bank zní: „*ESCB se skládá z ECB a národních centrálních bank (NCB) všech členských států EU (článek 107 odst. 1 Smlouvy) bez ohledu na to, zda zavedly, nebo nezavedly euro.*“⁵⁹

I když nová měna Euro existovala zpočátku pouze jako účetní, bezhotovostní, byla v ní vkládána velká důvěra, což potvrdilo její čilé obchodování na devizových trzích, které bylo zahájeno dne 4. ledna 1999. Datum započetí obchodování není shodné s datem zavedení z toho důvodu, že 1. ledna 1999 byl pátek = sváteční den a v sobotu a v neděli burzy neobchodují). Tato skutečnost je vysvětlována i Českou národní bankou⁶⁰ takto: „*Kurzy devizového trhu se stanovují s platností od data, které je*

---

⁵⁶ KUNEŠOVÁ, H., MRKVAN, R. a kol. *Evropská unie: vybrané kapitoly z pohledu ekonomů*. Plzeň, 2005, s. 94.

⁵⁷ KUNEŠOVÁ, H., MRKVAN, R. a kol. *Evropská unie: vybrané kapitoly z pohledu ekonomů*. Plzeň, 2005, s. 94.

⁵⁸ EurActiv: *Řecko potvrdilo podvod při vstupu do eurozóny* [online]. (7.12.2007)

⁵⁹ ECB: *ECB, ESCB a Eurosystem* [online]. (10.12.2007)

⁶⁰ ČNB: *Proč je pro rok 1999 vyhlášen kurz devizového trhu pro 1. leden, který je dnem pracovního klidu?* [online]. (10.12.2007)

uvedeno u zveřejněných kurzů. Proto např. platí, že kurzy vyhlášené s platností od pátku platí do té doby, než nabudou platnosti kurzy platné od pondělí (tedy následující pracovní den). Dnem 1. ledna 1999 však byla v zemích Evropské měnové unie zavedena společná měna euro. Proto bylo výjimečně nutno stanovit kurzy platné pro tento den, které se však musely lišit od kurzů platných v roce 1998 (minimálně z toho důvodu, že v roce 1998 existovalo ecu a neexistovalo euro). Z toho, že došlo ke zveřejnění kurzů platných od 1.1.1999 a nedošlo ke zveřejnění kurzů platných od 4.1.1999, je zřejmé, že pro den 4.1.1999 byly platné stejné kurzy jako pro den 1.1.1999.“

Tabulka č. 2 – Přehled směnných kurzů EUR/národní měny⁶¹

(k 1. lednu 1999)

Kód měny	1 €	Název měny
DEM	1,95583	Německá marka
BEF	40,3399	Belgický frank
ESP	166,386	Španělská peseta
FRF	6,55957	Francouzský frank
IEP	0,78756	Irská libra
ITL	1936,27	Italská lira
LUF	40,3399	Lucemburský frank
NLG	2,20371	Nizozemský gulden
ATS	13,7603	Rakouský šiling
PTE	200,482	Portugalské escudo
FIM	5,94573	Finská marka
GRD	340,75	Řecká drachma

V důsledku zahájení fungování Evropské měnové unie, kdy starost o řízení kurzové politiky převzala od jednotlivých centrálních bank Evropská centrální banka, pozbyl dosavadní kurzový mechanismus ERM smyslu. Stále však byla existence

⁶¹ <http://www.nordwest.net/hgm/reisen/euromr.htm> (12.12.2007)

určitého kurzového mechanismu nutností, jelikož ne všechny členské země EU zavedly společnou měnu a zůstaly tak vně Evropské měnové unie. V roce 1999 byl na základě Rezoluce Rady o založení ERM II z 16. června 1997 vytvořen nový kurzový mechanismus ERM II, který spočíval v navázání jednotlivých měn na euro, čímž se podstatně liší od ERM původního.

Charakteristické rysy ERM II vyjmenovává ČNB ve svých materiálech⁶²:

- (a) *centrální parita a flukтуаční pásmo měn zúčastněných zemí vůči euru jsou stanoveny na základě standardní procedury za účasti ministrů financí, ECB, guvernérů národních centrálních bank a Evropské komise;*
- (b) *standardní flukтуаční pásmo je $\pm 15\%$, což vylučuje možnost stanovení užšího pásma;*
- (c) *intervenční podpora ECB národní centrální bance (NCB) je automatická na hraně stanoveného pásma (tzv. marginal interventions); případné intervence uvnitř pásma (tzv. intramarginal interventions) ECB nemusí, ale může, podpořit;*
- (d) *ECB a NCB mají právo zdržet se intervencí v případě ohrožení cíle cenové stability;*
- (e) *změna centrální parity je prováděna na základě standardní procedury, kterou mají právo vyvolat jak ECB, tak členská země.*

Být členem ERM II je stěžejní v případě, že členská země EU chce přijmout společnou měnu euro. V ERM II pak musí setrvat alespoň dva roky. Důležité je, že ECB v součinnosti s národní centrální bankou určuje tzv. centrální paritu, tj. kurz měny k euru. Kurs se pak může pohybovat vůči centrální paritě v rozmezí $\pm 15\%$. Výjimkou bylo Dánsko, které mělo stanoveno rozpětí $\pm 2,25\%$.

Uvedená mez $\pm 15\%$ a její plnění má působit stabilizačně na pohyb devizového kurzu. Ve skutečnosti se však státy v ERM II snaží o pohyb okolo centrální parity v omezenějším prostoru $\pm 2,25\%$. Splnění uvedeného intervalu se totiž rovná splnění jednoho z maastrichtských kritérií – kurzové konvergenční kritérium. Z uvedeného vyplývá, že kurzová stabilita chápáná jako konvergenční kritérium je velmi úzce spjata s ERM II. Mimo ERM II zůstala Velká Británie a Švédsko.

---

⁶² ČNB: *Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium* [online], s. 2. (13.12.2007)

1. ledna roku 2002 byla uvedena společná měna euro do oběhu v podobě bankovek i mincí. Eurozónu tak tvořilo 12 zemí: Irsko, Německo, Nizozemí, Finsko, Francie, Rakousko, Belgie, Lucembursko, Španělsko, Portugalsko, Řecko, Itálie.

V současné době je členem ERM II sedm zemí. Jedná se o Dánsko, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Malta a Slovensko. Centrální parity měn zmíněných členských zemí ERM II účinné od 19. března 2007 uvádí ECB v tiskové zprávě na svých webových stránkách (Příloha VIII). Tabulka uvádí kromě centrální parity vůči euru i horní a spodní kurz, tedy kurz na spodní a horní mezi ohraničující povolenou fluktuaci. Například slovenská koruna má stanovenou centrální paritu na 35,4424 SKK vůči EUR, horní kurz na 40,7588 SKK vůči EUR a spodní kurz na 30,1260 SKK vůči EUR. Uvedená čísla jsou v souladu se stanovenými patnácti procenty, o která může kurz stoupnout, ale i klesnout v rámci pravidel ERM II.

Česká republika v roce 2007 do ERM II nevstoupila a podle rozličných vyjádření ani není jasné, kdy do ERM II hodlá vstoupit. Kromě stavu veřejných financí se začínají objevovat i další problémy (viz kap. 5). Původní termín vstupu do eurozóny, který byl naplánován na rok 2010, tedy splněn nebude a nový termín zatím určen není. V této souvislosti je zajímavé zmínit existenci srovnávací tabulky (Příloha IX), kterou uvedla JANÁČKOVÁ, S.⁶³, a která zahrnuje deset zemí a jejich původní termíny, případně nové termíny vstupu do eurozóny. Slovensko a Kypr jsou jediné země, u nichž původní a nový termín splývá v jeden, přičemž Slovensko vstoupilo do eurozóny k 1. lednu 2007 a Kypr čeká totéž 1. ledna 2008. Ostatní země termín vstupu do eurozóny z různých důvodů oddalují.

4.3 *Euro, ewro, evro, euró, εврó?*

Na začátku roku 2006 se objevil problém, který může na mnohé působit banálním dojmem. Z hlediska dotčených se však jedná o otázku nanejvýš citlivou, která zasahuje jejich národní identitu. Zmíněný problém se týká názvu společné evropské měny.

Název „euro“ byl schválen v roce 1995 na zasedání Evropské rady v Madridu. Výjimka byla přiznána Řecku, které nepoužívá latinku. Slovo „euro“ je však písmeny řecké abecedy přepsáno beze změny – „εврó“. Na řeckých euromincích tak můžeme

---

⁶³ *Euro dříve, nebo později? – Sborník textů, článek: Euro – rozhodně nespěchat!* (s. 11)

spatřit na lícové straně název měny v latině a na rubové straně název měny v řecké abecedě. Ostatní členské státy Evropské unie problém s názvem společné měny neměly. Nepříjemnosti nastaly až ve chvíli, kdy k Evropské unii přistoupily nové státy. Slovinsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko a Malta se staly diskutovanými „nepřízpůsobivci“, když daly najevo, že pro ně výraz „euro“ není z jazykových důvodů přípustný.

Lotyšská ministryně školství Ina Druviete postoj Lotyšska vysvětlila tím, že jejich jazyk nezná dvojhlásku „eu“, a z tohoto důvodu byl Lotyšskou vládou na začátku roku 2006 jednostranně vyřešen nastalý problém pojmenováním evropské měny slovem „eiro“.⁶⁴ Přitom Lotyšsko nevyklučovalo, že se o uznání své pravdy bude domáhat u Evropského soudu.

Při zpětném pohledu bylo ve svém počínání a ve svých nárocích nejurputnější kromě Lotyšska i Maďarsko. Maďarsko trvalo na tom, že společná měna v maďarštině nese název „euró“, jelikož každé *o*, a to vychází z pravidel maďarské gramatiky, jímž končí slovo, musí být psáno s čárkou.

Jedním ze dvou pobaltských rebelů je Litva, která přišla s výrazem „euras“. Řadu nespokojenců rozšířili ještě Slovinci („evro“) a Maltané („ewro“) – „e“ a „u“ se v jejich jazyce nepíše nikdy vedle sebe⁶⁵.

Jak je z lotyšského, maďarského, litevského, maltského a slovinského postoje zjevné, nizozemský kompromisní návrh z roku 2004, který měl nastalou situaci alespoň částečně řešit, nebyl přijat. Návrh spočíval v tom, že povinností všech zemí je používat jako kořen slova, které označuje společnou měnu, trojhlásku „eur“, přičemž koncovku lze přidávat dle libosti každého státu. To nic nemění na tom, že na bankovkách a mincích musí být uveden název „euro“.

Tyto dílčí problémy však nemění nic na tom, že k 1. lednu 2008 bylo v Evropské unii v oběhu 11.312 mil. bankovek a 76.286 mil. mincí společné evropské měny.⁶⁶

---

⁶⁴ Business Report: *Call euro a euro? We prefer eiro, ewro, euras, EU newcomers say* [online]. (15.02.2008)

⁶⁵ Business Report: *Call euro a euro? We prefer eiro, ewro, euras, EU newcomers say* [online]. (15.02.2008)

⁶⁶ Evropská centrální banka: *Nejnovější údaje o eurobankovkách a mincích* [online]. (15.02.2008)

4.4 Euro jako globální platidlo

V poslední době se stále více hovoří o vzrůstající důležitosti eura ve smyslu světové měny. Snižující se kurz dolaru vůči euru rozpoutává debaty mimo jiné v oblasti mezinárodních plateb. Nejvýraznější jsou pak diskuze ohledně toho, zda nenahradit dolar eurem v případě obchodů s ropou. Ve snižování kurzu dolaru vidí členové OPEC v první řadě významné krácení zisků. Odhady mluví o snížení až na úrovni 44%. „*Organizace zemí exportujících ropu by mohla přijmout euro jako opatření klesajícího devizového kurzu dolaru, uvedl Badri v časopise Middle East Economic Digest (MEED) publikovaném v Londýně.*“⁶⁷ Ovšem výměna dolaru za euro není otázkou krátké doby. OPEC předpokládá, že by se tak mohlo stát během deseti let. Generální tajemník OPEC al-Badri k důležitosti eura jako globálního platidla uvádí, že: „*Na ropné burze v New Yorku, Singapuru nebo Dubaji uvidíte takové měny jako euro nebo jen. Trvalo to dvě světové války a více než 50 let pro dolar než se stal dominantní světovou měnou. Nyní vidíme další silnou měnu a tím je euro.*“⁶⁸

O tom, že společná evropská měna získává na důležitosti, nepochybuje ani Alan Greenspan: „*Je určitě představitelné, že euro nahradí dolar jako rezervní měnu nebo bude obchodováno jako stejně důležitá rezervní měna.*“⁶⁹

Je zjevné, že americký dolar stále upřednostňují jako rezervní měnu mnohé státy. Této skutečnosti nahrává již zmíněný fakt, že ropa je obchodována USD.

---

⁶⁷ IQ-TRADE: OPEC - platby za ropu v měně euro během 10 let... [online]. (16.02.2008)

⁶⁸ IQ-TRADE: OPEC - platby za ropu v měně euro během 10 let... [online]. (16.02.2008)

⁶⁹ CVRČEK, M., KRÁLÍČEK, T. Euro může být světovou měnou číslo 1 [online]. (13.02.2008)

5 Zhodnocení možnosti přijetí eura Českou republikou vzhledem ke konvergenčním kritériím

Zapojení České republiky do eurozóny závisí na schopnosti vstoupit do ERM II, po dva roky udržet kurz koruny ve vymezeném pásmu a zároveň plnit maastrichtská kritéria.

Od vstupu České republiky do Evropské unie roku 2004 probíhají všeobecné diskuze o tom, zda euro přijmout, či nikoliv. Ve skutečnosti však z čl. 4 Aktu o přistoupení ČR k EU („Každý nový členský stát se účastní hospodářské a měnové unie ode dne přistoupení jako členský stát, na který se vztahuje výjimka, ve smyslu článku 122 Smlouvy o ES.“⁷⁰) vyplývá, že se ČR zavázala, že společnou měnu euro přijme. Otázkou ale zůstává, zda splní podmínky, které jí tento krok umožní.

Do dnešního dne, tj. 28.12.2007 Česká republika nevstoupila do ERM II a z toho vyplývá, že euro zde nebude zavedeno ani v roce 2010. Tato skutečnost však neznamená, že bychom se neměli zabývat hodnocením sladění ekonomických ukazatelů s konvergenčními kritérii danými Maastrichtskou smlouvou.

Tabulka č. 3 – Inflace, deficit a dluh vlády ČR

	2004	2005	2006
Inflace	2,6	1,6	2,1
Vládní deficit/HDP	-3,0	-3,5	-2,9
Dluh vlády v % HDP	30,4	30,2	30,1

⁷⁰ Akt o přistoupení ČR k EU [online]. (28.12.2007)

5.1 Inflace

Kritérium cenové stability je vymezeno ve Smlouvě o EU „Protokolem o kritériích konvergence uvedených v článku 109j Smlouvy o založení Evropského společenství“ v čl. 1 takto: „členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmu v jednotlivých členských státech.“⁷¹

K porovnávání cenové stability je používán tzv. HICP = harmonizovaný index spotřebitelských cen, jehož výše je publikována Eurostatem a národními statistickými úřady.

Podíváme-li se na tabulku (Příloha X), která uvádí míry inflace za roky 2004, 2005, 2006, ... vztahující se jak k České republice, tak k zemím EU, zjistíme následující: V roce 2004 ČR kritérium cenové stability neplnila, jelikož její míra inflace 2,6 % převyšovala více než o 1,5 procentního bodu (dále jen p. b.) inflaci tří členských států s nejlepšími výsledky, v tomto případě Dánska, Finska a Švédska. Průměrná inflace zmíněných zemí za dané období představovala 0,7 %. Jednoduchým výpočtem: $0,7 + 1,5 = 2,2$ % lze zjistit, že míra inflace v České republice byla vyšší, nežli míra vypočtená dle ustanovení Smlouvy o ES. V roce 2005 se situace změnila, když ČR dosáhla míry inflace 1,6 %, tři nejlepší země: Nizozemsko, Finsko a Švédsko dosáhly průměrné inflace 1,0 % a tudíž limit, který za daných okolností představoval 2,5 % (= $1,0 + 1,5$) ČR bez problému splnila. V následujícím roce, tedy v roce 2006 ČR kritérium cenové stability opět splnila mírou inflace 2,1 %. Rakousko, Finsko a Švédsko, ten rok nejlepší tři země, vykázaly průměrnou míru inflace 1,5 %. V roce 2007 byl HICP 5,5 %⁷². Konvergenční program ČR z prosince 2007⁷³ uvádí predikci průměrného HICP třech zemí EU s nejnižší inflací na roky 2007 – 2009 → 2007 = 1,3 %, 2008 = 1,7 %, 2009 = 1,6 %. Je jasné, že pokud bude uvedená predikce pro rok 2007 správná, tak ČR kritérium cenové stability pro daný rok nesplnila. Zmíněný Konvergenční program ČR z prosince 2007 uvádí i predikované hodnoty HICP v ČR pro roky 2007 – 2010. Hodnota v roce 2007 má být podle této zprávy 2,4 %. Je zjevné, že inflace vzrostla

⁷¹ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online], s. 113. (7.11.2007)

⁷² ČSÚ: Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2007 [online]. (9.1.2008)

⁷³ MFČR: Konvergenční program ČR z prosince 2007 [online], s. 8. (10.1.2008)

podstatně více a proto i kalkulované hodnoty HICP následujících roků budou s největší pravděpodobností podhodnoceny, což připouští i zmiňovaná zpráva, přičemž se opírá o výhled ČNB, který počítá s HICP 2008 ve výši 5 % a 2009 ve výši 3,5 %. Pokud budeme vycházet z výhledu ČNB a predikce Konvergenčního programu, pak můžeme konstatovat, že je velmi nepravděpodobné, že by ČR kritérium cenové stability za rok 2008 splnila. Rok 2009 by mohl splnění tohoto konvergenčního kritéria také přinést, ale jakékoliv závěry plynoucí ze značně se rozcházejících výhledů – ČNB a Konvergenční program ČR – neposkytují žádnou vypovídající hodnotu. Další nejistý výhled přináší nejasné dopady vládních reforem na růst inflace, nejasnost v postupu ČNB, apod.

5.2 Udržitelnost veřejných financí

Smlouva o založení ES praví, že součástí konvergenčních kritérií je i „*dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek*“⁷⁴.

Čl. 104c⁷⁵ uvádí, že v rámci sledování kritéria udržitelnosti veřejných financí komise sleduje:

- *zda poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučovanou hodnotu, ledaže by: buď poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží doporučované hodnotě, nebo by překročení doporučované hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstával blízko k doporučované hodnotě,*
- *zda poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu nepřekračuje doporučovanou hodnotu, ledaže se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k doporučované hodnotě.*

5.2.1 Rozpočtový deficit veřejného sektoru

Protokol o postupu při nadměrném schodku stanoví v čl. 1 referenční hodnoty (s. 112) vztahující se k rozpočtovému deficitu veřejného sektoru a k veřejnému dluhu.

---

⁷⁴ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online], s. 25. (7.11.2007)

⁷⁵ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online], s. 16. (7.11.2007)

Rozpočtový deficit veřejného sektoru podle něj nesmí být vyšší než 3 % HDP a celkový dluh veřejného sektoru nesmí být vyšší než 60 % HDP.

Údaje ČSÚ z let 2004 – 2006 hovoří jasně (Příloha XI). V roce 2004 byl vládní deficit/HDP -3,0 %, v roce následujícím -3,5 % a v roce 2006 -2,9 %. Z uvedeného vyplývá, že Česká republika dané kritérium splnila jak v roce 2004, tak i v roce 2006. V roce 2005 sice došlo k překročení povolené hranice, avšak je zjevné, že se jednalo o překročení pouze dočasné a výjimečné, což povoluje i příslušné (viz kap. 5.2) ustanovení Smlouvy o EU. Konvergenční program ČR, který byl schválen vládou ČR v listopadu 2007, predikuje hodnoty rozpočtového deficitu veřejného sektoru/HDP v letech 2007 – 2010. Při vytváření konvergenčního programu vláda ČR přihlížela k doporučení Rady ECOFIN, která ohodnotila postup ČR vedoucí ke snížení vládního deficitu popsany v Konvergenčním programu z března 2007 za nedostatečný. Rada ECOFIN navíc doporučila snížit vládní deficit na -1,0 % HDP do roku 2012.

Pro rok 2007 je počítáno s vládní deficitem -3,4 % HDP. Nárůst oproti roku předchozímu, t.j. roku 2006 je vysvětlován „*vysokým nárůstem sociálních výdajů v důsledku změn sociálních zákonů schválených před parlamentními volbami v roce 2006*“⁷⁶. Pro rok 2008 je predikován vládní deficit -2,9 % HDP, rok 2009 -2,6 % a rok 2010 -2,3 % (viz Příloha XI). Pokud by tedy vláda skutečně dosáhla snížení vládního deficitu vždy o 0,3 p. b. ročně, pak v roce 2012 dojde ke snížení na -1,7 % HDP. Tzn., že dosažení vládního deficitu 1,0 % HDP v roce 2012 za těchto okolností není reálné.

5.2.2 Vládní dluh

Referenční hodnotu pro kritérium vládního dluhu zmiňuje kapitola 5.2.1. Hodnoty vládního dluhu pak uvádí Příloha XI.

Hodnoty 30,4 % pro rok 2004, 30,2 % pro rok 2005 a 30,1 % pro rok 2006 se pohybují dostatečně pod hodnotou daného kritéria. Predikce na roky následující se objevuje v Konvergenčním programu ČR z listopadu 2007 a udává následující hodnoty: rok 2007 = 30,4 % HDP, rok 2008 = 30,3 % HDP, rok 2009 = 30,2 % HDP a rok 2010 = 30,0 % HDP.

---

⁷⁶ MFČR: *Konvergenční program ČR z prosince 2007* [online], s. 19. (10.1.2008)

Je zřejmé, že v nadcházejících letech je vládou ČR plánováno postupné snižování vládního dluhu.

S plněním kritéria vládního dluhu tak od roku 2004 není problém.

5.3 Stabilita měnového kurzu

5.3.1 Politika ČNB – stabilita měnového kurzu

S problematikou stability měnového kurzu a cenové stability taktéž přímo souvisí činnost České národní banky. Zákon č. 6/1993 Sb. praví, že jejím hlavním cílem je „*péče o cenovou stabilitu*“.

Na konci roku 1997 dospěla Česká národní banka k rozhodnutí, že upustí od do té doby používaného měnově-politického nástroje – pevného (fixního) měnového kurzu. Důvodem tohoto rozhodnutí „*byly měnové turbulence roku 1997, kdy spekulativní útoky na korunu znemožňovaly nadále udržovat její kurz v deklarovaném kurzovém pásmu. ČNB se proto rozhodla přestat s devizovými intervencemi a nechat kurz koruny volně „plavat“.*“⁷⁷

Režim fixního měnového kurzu byl vystřídán cílováním inflace v roce 1998, o čemž informuje Výroční zpráva ČNB 1998.

Česká národní banka již neprováděla devizové intervence, umožnila tak kurzu koruny volně plavat a snažila se provádět takové kroky, jejichž pomocí bylo možno udržet inflaci na takové úrovni, která byla blízká či shodná s vyhlášeným inflačním cílem.

„*ČNB začala pomocí své repo sazby ovlivňovat tržní úrokové sazby.*“⁷⁸ Tímto může centrální banka ovlivnit jak kurz koruny, tak inflaci. Například pokud jsou úrokové sazby zvýšeny a zahraniční sazby jsou v tentýž okamžik nižší, dojde k nárůstu poptávky po koruně a to zvýší její kurz, ceny dováženého zboží klesají a inflace se snižuje. To samozřejmě platí i v opačném gardu. Je zřejmé, že tímto způsobem lze kromě inflace ovlivňovat i měnový kurz a tudíž i jeho stabilitu.

---

⁷⁷ HOLMAN, R. Režim, jenž vydrží až do eurozóny. Praha, 2008.

⁷⁸ HOLMAN, R. Režim, jenž vydrží až do eurozóny. Praha, 2008.

5.3.2 Plnění kritéria stability měnového kurzu

Hodnocení plnění kritéria stability měnového kurzu probíhá na základě účasti v ERM II a s tím související sledování dodržování určeného flukтуаčního pásma kurzu dané měny k euru. V případě ERM II se jedná o povolené rozmezí $\pm 15\%$ (dále viz kap. 4.2.3).

Za předpokladu, že se země účastní ERM II, je nepochybně snadné určit, zda se měnový kurz dle příslušného požadavku Smlouvy o EU skutečně pohybuje v povoleném flukтуаčním rozpětí. V případě České republiky, která není účastna na ERM II a tudíž jí není určena centrální parita, se jedná o problém. Česká republika se však v rámci Konvergenčního programu, který pravidelně vypracovává, snaží o hodnocení tohoto kritéria simulativně. Tzn., že kurz české koruny k euru je propočítán z průměrného kurzu z let 2003 až 12/2007 (Příloha XII). Pokud bychom vzali v úvahu takovýto způsob hodnocení kritéria stability měnového kurzu i přesto, že nebyla oficiálně centrální parita určena, pak lze, dle uvedeného grafu, dojít k závěru, že odchylka skutečného kurzu CZK/EUR v letech 2003 – 12/2007 nebyla větší než $\pm 15\%$.

5.4 Politické problémy

V České republice se postupně vůči určení datumu pro přístup k euru vymezily dvě názorově protichůdné skupiny ekonomů, politiků, atd.

Jedna skupina volá po co nejrychlejším zavedení společné měny, druhá je v dané otázce podstatně zdrženlivější.

Názory jednotlivých politických stran k danému tématu jsou všeobecně známy. Není možné si nevšimnout, odlišného pohledu ODS a ČSSD. V ČSSD by přijali euro nejlépe v roce 2013⁷⁹ s tím, že: „*Není důvod si myslet, že přijetí eura bude mít nějaké negativní či dokonce katastrofické důsledky na Českou republiku.*“

Veřejně znám je i postoj ODS, která se na celou problematiku dívá skeptičtěji. Ke stanovení data vstupu do eurozóny nechce přistupovat dokud „*nebude mít jistotu, že je zaručeno naplňování a pokračování maastrichtských kritérií. To znamená, že budou realizovány zásadní reformy na výdajové straně rozpočtu.*“

---

⁷⁹ PAROUBEK, J. *Kdy je optimální přijmout euro?* [online]. (5.2.2008)

Současná vláda schválila v listopadu 2007 Konvergenční program, který narozdíl od programů předchozích neuvádí předpokládané datum vstupu do eurozóny. K této skutečnosti Konvergenční program uvádí následující: „*Původní Strategie přistoupení ČR k eurozóně z roku 2003 nebyla naplněna a termín přijetí eura v ČR v původně uvažovaném horizontu let 2009 – 2010 již není reálný.*“⁸⁰

Tabulka č. 4 – Předpokládaná data vstupu do eurozóny dle jednotlivých Konvergenčních programů ČR

Konvergenční program	Očekávaný rok vstupu do eurozóny
Květen 2004	2009 - 2010
Listopad 2004	2009 - 2010
Listopad 2005	2010
Listopad 2007	neuvádí se

5.5 Jaké přínosy z přijetí eura lze očekávat

Kromě problematiky konvergenčních kritérií jsou často v souvislosti se vstupem do eurozóny zmiňovány možné přínosy ze vstupu vycházející. V tomto kontextu je důležité zmínit zajímavý názor viceguvernéra ČNB Miroslava Singera, tedy že „*Mnohé diskuse o vstupu do eurozóny směřují otázky týkající se vstupních kritérií s otázkami, zda euro je či není pro kandidátskou zemi dlouhodobým přínosem.*“⁸¹

Dle serveru Aktuálně.cz⁸² odborníci z Mendelovy univerzity v Brně spatřují, soudě podle vývoje v Německu, největší přínos z přijetí eura pro podniky, které se nemusí zajišťovat proti kurzovému riziku. Tým expertů vyčíslil přínos, který by firmy z uvedeného získaly, na 54 mld. korun, což by představovalo 1,4 % HDP. Dalšími přínosy by pak měly být úspory na převodech koruny na euro a zpět a nižší úrokové sazby. Lubor Lacina z Mendelovy univerzity však říká: „*Nechceme předpovídat, kolik může být celkový výnos z přijetí eura.*“ Problém vidí i v neexistenci termínu přijetí eura, což je hlavní překážkou pro sestavení prognózy výše výnosů.

⁸⁰ HOLUB, P., SLONKOVÁ, S. *Topolánek exkluzivně: Když nebude euro, nezemřeme* [online]. (5.2.2008)

⁸¹ *Euro dříve, nebo později? – Sborník textů, článek: Euro – rozhodně nespěchat!* (s. 27)

⁸² HOLUB, P. *Přijmout letos euro, získalo by Česko 50 miliard* [online]. (21.3.2008)

Výnosy, ze kterých by měly profitovat zejména podniky a domácnosti (tj. snížení transakčních nákladů, eliminace kurzového rizika,...), jdou ruku v ruce s náklady, které budou mít narozdíl od výnosů spíše makroekonomický charakter (tj. např. ztráta kurzové a měnové politiky, ztráta ražebného, rizika plynoucí z případného rozpadu EMU, apod.). Lze předpokládat, že výše výnosů a nákladů se bude v čase měnit. Vyšší příjmy v souvislosti s pozdějším zavedením společné měny očekává mimo jiné Martin Kupka: „...pokud bychom chtěli přijmout euro třeba za týden nebo za měsíc nebo za rok, tak technicky by nám asi to přijetí eura nijak zvlášť neuškodilo v tom smyslu, že bychom byli schopni to euro zavést a naše ekonomika by se nepoložila, ale že pokud bychom přijímali euro za takových šest, sedm let, tak si myslím, že by to bylo spojeno s menšími náklady, a přitom ty přínosy, které by zavedení eura znamenalo pro českou ekonomiku, by byly stejné nebo ještě větší, než jsou dnes.“⁸³ Tuzemské podnikatelské subjekty, které se zabývají exportem, naproti tomu však požadují urychlené stanovení data přijetí společné měny.

---

⁸³ <http://www.international.se/emufrid.htm#ask> (22.3.2008)

Závěr

Bakalářská práce se zabývá především historií evropské měnové unie, která spolu s hospodářskou unií představuje jeden z nejvyšších stupňů integrace, kterého je možné dosáhnout. Text současně zahrnuje náhled na vztah České republiky k dané problematice. Tedy především ke společné měně euro.

Může se zdát, že padesát let, za kterých se evropské státy byly schopny integrovat natolik, aby dosáhly i integrace měnové, je neskutečně dlouhým časovým úsekem. Vezmeme-li ale v úvahu, jaké okolnosti integračním snahám předcházely (zde mám na mysli zejména události 2. světové války), pak pokládám veškeré integrační snahy ve zmíněném padesátiletém období za velmi úspěšné. Velký význam v této souvislosti přikládám, a ztotožňuji se tak s názory některých odborníků v dané věci, existenci Marshallova plánu, jehož důsledkem bylo stmelení zdánlivě nesourodých poválečných evropských států při plnění podmínek vyplývajících z Marshallova plánu, kdy byly vytvořením Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC) překonány bariéry jak kulturní, tak historické. Tehdejší Československo se bohužel zúčastnit tak důležitého okamžiku pro budoucí evropskou integraci z rozhodnutí Sovětského svazu nemohlo.

Rok 1951 přinesl první skutečný stavební kámen evropské integrace - vytvoření společného trhu uhlí a oceli. Evropská integrace pokračovala rokem 1957, kdy vzniklo Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii. Slučovací smlouva v roce 1967 přinesla prohloubení integračních snah a zejména vznik Evropských společenství. K nejdůležitějším událostem dále z hlediska měnové integrace patří zrušení cel mezi státy EHS, které cítily potřebu integrovat se i v oblasti měnové. Vznikl Wernerův plán, na jehož základě měla být vytvořena EMU do roku 1980. To se však nepodařilo z důvodu ropné krize a nekonvertibility amerického dolaru a jeho devalvaci. Evropská společenství se svého cíle nevzdala a vytvořila Evropský fond pro měnovou spolupráci států EHS, který měl zúčastněné měny vzájemně přiblížit. Úkolem bylo výrazně zredukovat rozpětí kolísání směnných kurzů. Rok 1979 s sebou přinesl nastartování Evropského měnového systému a vznik evropské měnové jednotky – ECU. To zajišťovalo společné kolísání kurzů zúčastněných měn v určitém rozmezí. Tak byla zajištěna relativní stabilita měnových kurzů a menší

svázanost měn na americký dolar. Další důležitý mezník představoval rok 1987, který přinesl schválení Jednotného evropského aktu, jehož výsledkem bylo právní zakotvení EMS a hlavně zavázání Společenství k dosažení HMU. Následovala Delorsova zpráva, kterou byly v roce 1989 vymezeny etapy hospodářské a měnové unie, když třetí etapa určovala datum přijetí společné měny.

S tím souvisí určitá privilegovanost Spojeného království a Dánska, které si vyjednali výjimku, zaručující možnost nevstoupit do třetí etapy a tudíž možnost nepřijmout společnou měnu.

V souvislosti s evropskou hospodářskou a měnovou unií jsem považovala za užitečné zmínit vztah ČR ke vstupu do eurozóny. Vztah České republiky k přijetí eura vyplývá z čl. 4 Aktu o přistoupení ČR k EU. ČR se jím zavázala k přijetí společné měny. Pro vstup do eurozóny je však třeba splnit konvergenční kritéria uvedená v Maastrichtské smlouvě. Je tedy jasné, že Česká republika je povinna euro přijmout. Otázkou je, v jakém časovém horizontu se jí to podaří. Euro nelze přijmout bez splnění konvergenčních kritérií. Současně je však třeba, aby Česká republika pobývala minimálně dva roky před vstupem do eurozóny v ERM II. Problematikou plnění konvergenčních kritérií ČR jsem se zabývala v poslední části práce (kap. 5), když jsem porovnávala kritéria vymezená Maastrichtskou smlouvou s příslušnými číselnými ukazateli ČR. Výsledkem je zjištění, že Česká republika má problémy s plněním konvergenčních kritérií. Zejména se jedná o kritérium cenové stability a kritérium rozpočtového deficitu. Z toho vyplývá, že v současné chvíli Česká republika euro přijmout nemůže. Kromě toho je zřejmé, že dosud není stanoveno datum vstoupení do ERM II (vláda ČR a ČNB počítá s co nejkratším pobytem ČR v ERM II), z čehož vyplývá i nejasnost data vstoupení do eurozóny. Jsem toho názoru, že absence plánovaného data vstupu do eurozóny nemůže v současnosti ohrozit vstup ČR do eurozóny. Nebezpečí spatřuji v pokračující neschopnosti plnit konvergenční kritéria. Současně jsem ale toho názoru, že pozdější přijetí eura může být pro Českou republiku větším přínosem.

Věřme, že se nevyplní černé představy Milтона Friedmana, který se v roce 2003 netajil svým názorem na budoucnost eurozóny, a že se dočkáme odpovědí na otázky stran „eurozónské“ budoucnosti České republiky, které dnes zůstávají nezodpovězeny.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. BRŮŽEK, A. *Evropská měnová integrace*, 2. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001. 138 s. ISBN 80-245-0158-9
2. BRŮŽEK, A. Závěrečná fáze realizace Evropské měnové unie a společné měny euro, 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2002. 30 s. ISBN 80-245-0438-3
3. CZESANÝ, S. *Euro – postup a důsledky zavádění nové měny pro banky, podniky a občany*, 1. vyd. Praha: Profess Consulting, 1999. 94 s. ISBN 80-7259-000-6
4. FAJMON, H. Euro očima politika. In PEČINKOVÁ, I. (ED.) *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. ISBN 978-80-7325-120-8
5. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*, 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. 743 s. ISBN 80-7325-015-2
6. GERBET, P. *Budování Evropy*, 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 450 s. ISBN: 80-246-0111-7
7. GOLA, P. *Evropská unie v otázkách a odpovědích*, 1. vyd. Třebíč: Nakladatelství Radek Veselý, 2003. 120 s. ISBN 80-86376-30-3
8. HAD, M., URBAN, L. *Evropská společenství : první pilíř Evropské unie*, 2. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6
9. JAKŠ, J. *Quo Vadis Evropská unie*, 1. vyd. Praha: ETC Publishing s. r. o., 1998. 240 s. ISBN 80-86006-57-3
10. JANÁČKOVÁ, S. Euro – rozhodně nespěchat!. In MACH, P. (ED.) *Euro dříve, nebo později?*. 1. vyd. Praha : CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2007. ISBN 978-80-86547-61-9
11. KUNEŠOVÁ, H., MRKVAN, R. a kol. *Evropská unie : vybrané kapitoly z pohledu ekonoma*, 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2005. 260 s. ISBN 80-7043-390-6
12. PANFIL, T. *Evropská unie*, 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. 48 s. ISBN: 80-7200-805-6
13. PŮLPÁN, K. a kol. *Slovník bankovníctví, pojišťovnictví a kapitálových trhů*, 1. vyd. Praha: Nakladatelství Public History, 1998. 328 s. ISBN 80-902193-2-2
14. SAMUELSON, P., NORDHAUS, W. *Ekonomie*, 2. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X
15. TOMÁŠEK, M. *Euro - největší finanční transakce v dějinách*, Ročenka Hospodářských novin 2002, 1. vyd. Praha : Economia, 2002, s. 47-59.
16. WILHELMOVÁ, L., KLIK, S. *Hospodářská a měnová unie*. Parlamentní institut, 2000. Informační studie č. 2.047, 21s.

Elektronické zdroje

1. *Akt o přistoupení ČR k EU* [online]. [cit. 28. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.sds.cz/docs/prectete/ezakon/akt_o_pristoupeni.pdf>.

2. ANTWEILER, W. The Pacific Exchange Rate Service. *European Currency Unit* [online]. Vancouver: University of British Columbia, 1996- [cit. 11. října 2007]. Dostupné na WWW: <<http://fx.sauder.ubc.ca/ECU.html>>.
3. BLAŽEK, F. *Informace o Euro*. Typo.cz [online]. 2005 [cit. 6. února 2008]. Dostupný na WWW: <http://www.typo.cz/_typo/typo-euro-info.html>.
4. Business Report: *Call euro a euro? We prefer eiro, ewro, euras, EU newcomers say* [online]. Johannesburg: Business Report & Independent Online (Pty) Ltd., 2008 [cit. 15. února 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.busrep.co.za/index.php?fSectionId=&fArticleId=3057397>>.
5. CONNOLLY, K. *Inventor who coined euro sign fights for recognition*. The Observer [online]. 2001 [cit. 6. února 2008]. Dostupný na WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/2001/dec/23/euro.eu1>>.
6. CVRČEK, M., KRÁLÍČEK, T. *Euro může být světovou měnou číslo 1*. iHNed.cz [online]. 2007 [cit. 13. února 2008]. Dostupný na WWW: <http://ihned.cz/1--22041510-000000_print-10>.
7. ČNB: *Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium* [online]. [cit. 13. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf>.
8. ČNB: *Měnová integrace EU a její etapy* [online]. [cit. 6. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/download/menova_integrace_etapy.pdf>.
9. ČNB: *Proč je pro rok 1999 vyhlášen kurz devizového trhu pro 1. leden, který je dnem pracovního klidu?* [online]. [cit. 10. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/faq/faq_o11.html>.
10. ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2007* [online]. [cit. 9. ledna 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cisc010908.doc>>.
11. ČSÚ: *Míra inflace (průměrná roční míra změny HICP)* [online]. [cit. 28. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/61003d1d09/\\$file/140507q2112.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/61003d1d09/$file/140507q2112.pdf)>.
12. ECB: *ECB, ESCB a Eurosystem* [online]. [cit. 10. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.cs.html>>.
13. EurActiv: *Řecko potvrdilo podvod při vstupu do eurozóny* [online]. [cit. 7. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/ecko-potvrdilo-podvod-pi-vstupu-do-eurozny>>.
14. EUROPA: *Official Journal of the European Communities* [online]. [cit. 10. února 2008]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu.int/estatref/info/sdds/en/ert/ert_exchrt_add10_ecu_comm_1979031_3_en.pdf>.
15. Evropská centrální banka: *Centrální parity vůči euru a kurzy pro povinné intervence v rámci ERM II* [online]. Frankfurt am Main: Evropská centrální banka, 2007 [cit. 13. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/press/pr/date/2007/html/pr070319.cs.html>>.
16. Evropská centrální banka: *Hospodářská a měnová unie* [online]. Frankfurt am Main: Evropská centrální banka, 2007 [cit. 30. listopadu 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html>>.
17. Evropská centrální banka: *Nejnovější údaje o eurobankovkách a mincích* [online]. Frankfurt am Main: Evropská centrální banka, 2008 [cit. 15. února 2008].

- 2008]. Dostupné na WWW: <http://www.ecb.int/bc/faqbc/figures/html/index.cs.html - q3>.
18. HARTMAN, P. *Přijetí eura v České republice*. Český rozhlas 6 [online]. 2007 [cit. 22. března 2008]. Dostupné na WWW: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/404002.
19. HOLMAN, R. *Režim, jenž vydrží až do eurozóny*. ČNB [online]. 2008 [cit. 9. února 2008]. Dostupný na WWW: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_080114.html.
20. HOLUB, P. *Přijmout letos euro, získalo by Česko 50 miliard*. aktuálně.cz [online]. [cit. 21. března 2008]. Dostupný na WWW: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/domaci-ekonomika/clanek.phtml?id=519142>.
21. HOLUB, P., SLONKOVÁ, S. *Topolánek exkluzivně: Když nebude euro, nezemřeme*. aktuálně.cz [online]. 2008 [cit. 5. února 2008]. Dostupný na WWW: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=518857>.
22. *International Communications IntCom* [online]. Åkersberga: Rolf Englund, 1995- . [cit. 22. března 2008]. Dostupné na WWW: <http://www.international.se/emufrid.htm#ask>.
23. IQ-TRADE: *OPEC - platby za ropu v měně euro během 10 let...* iPOINT, 2008 [online]. [cit. 16. února 2008]. Dostupný na WWW: <http://ipoint.financninoviny.cz/opec-platby-za-ropu-v-mene-euro-behem-10-let.html>.
24. KLIK, S. *Zavedení Eura do oběhu v SRN*. Europeum [online]. 2002. [cit. 14. listopadu 2007]. Dostupné na WWW: http://www.europeum.org/dispatch_article.php?aid=491.
25. MACHALA, K. *Dolar, jen a euro: pohled do historie*. Bankovnictvi.ihned.cz [online]. 2004 [cit. 5. února 2008]. Dostupný na WWW: http://bankovnictvi.ihned.cz/3-14388360-za%9Eily-900000_d-37.
26. MFČR: *Konvergenční program ČR z prosince 2007* [online]. [cit. 10. ledna 2008]. Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2007_pdf.pdf.
27. MFČR: *Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01)* [online]. [cit. 7. listopadu 2007]. Dostupné na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Maastrichtska_smlouva_1992.pdf.
28. MUNS, J. *España y el euro: riesgos y oportunidades*, [online], 1. vyd. Barcelona : Caja de ahorros y pensiones de Barcelona, 1997 [cit. 30. října 2007]. 217 s. Dostupné na WWW: http://www.pdf.lacaixa.comunicacions.com/ee/esp/ee09_esp.pdf.
29. Nordwest.net: *Der Recherchekompass* [online]. Bremen: Hans-G. Meikelburg, 1998- . [cit. 12. prosince 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.nordwest.net/hgm/reisen/euroumr.htm>.
30. PAROUBEK, J. *Kdy je optimální přijmout euro?* socdem.cz [online]. 2007 [cit. 5. února 2008]. Dostupný na WWW: <http://socdem.cz/internetove-noviny/projevy-a-vystoupeni/a13881.html>.
31. ROTHBARD, M. *Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze*, [online], 1. vyd. Praha: Liberální institut, 2002 [cit. 9. února 2008]. 160 s. Dostupné na WWW: http://books.google.com/books?id=0Mm3_BqHEXoC&pg=PA4&lpg=PA4&dq=isbn+%2280+86389+12+x%22&source=web&ots=ifCKcYgSdk&sig=kTnurJMY65wrTNm16XerWF_7G-I. ISBN 80-86389-12-X

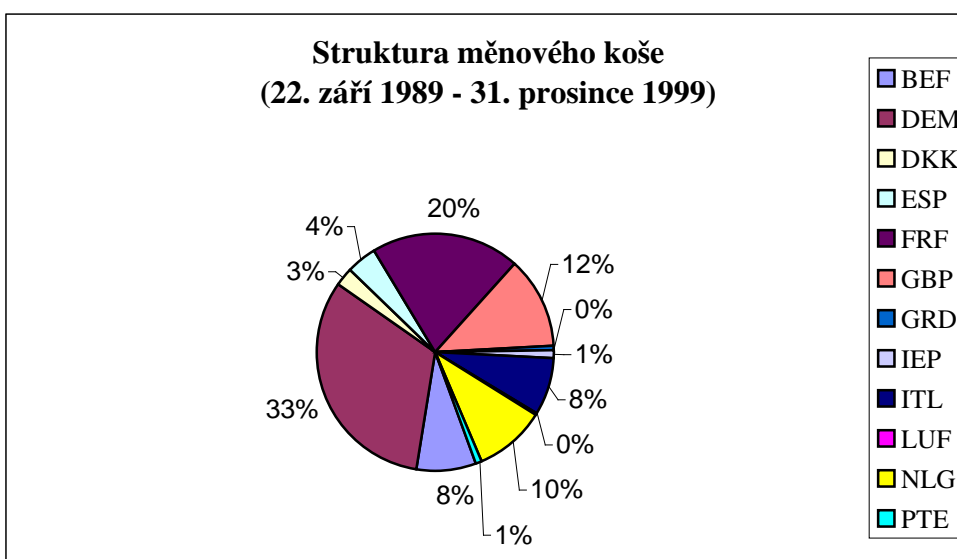
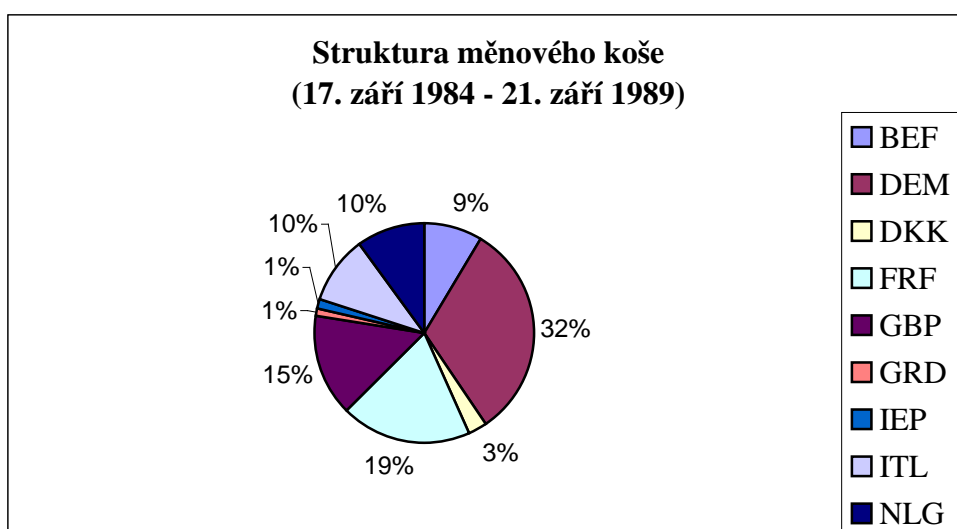
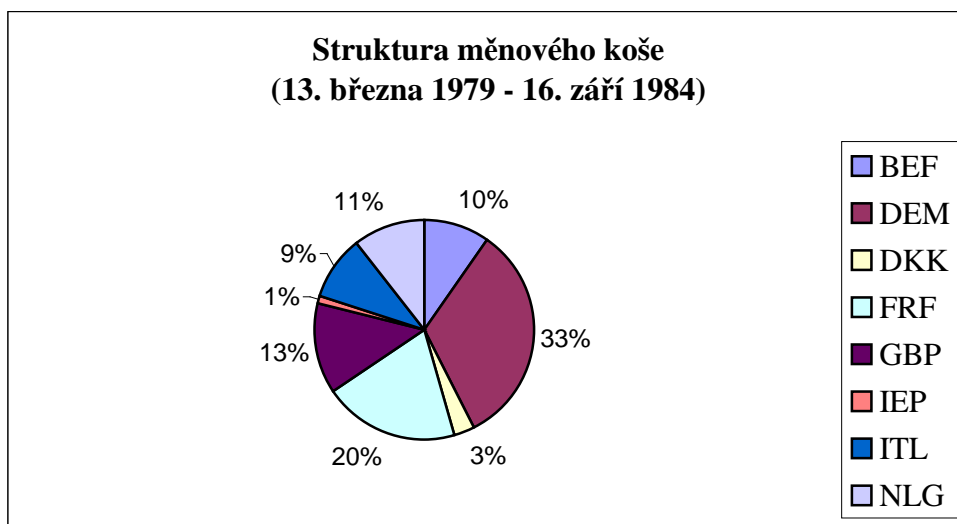

32. Spolved.web2001.cz: *Stručná historie EU* [online]. Brno: Gymnázium Vídeňská 47, 2007. [cit. 14. listopadu 2007]. Dostupné na WWW: <www.spolved.web2001.cz/pri_stud/eu2/eu2.htm>.
33. *ThinkQuest: Library* [online]. Redwood Shores: Oracle Education Foundation, 1996-. [cit. 10. října 2007]. Dostupné na WWW: <<http://library.thinkquest.org/C005121/data/Euro.htm>>.
34. TOMÁŠEK, M. *Euro - největší finanční transakce v dějinách* [online], 1. vyd. Praha : Economia, 2002 [cit. 9. října 2007]. Dostupné na WWW: <<http://hn.ihned.cz/download/Rocenka2002/04kap.pdf>>.
35. TOMÁŠEK, M. *Jak se řekne „euro“?*. FinančníNoviny.cz [online]. 2007 [cit. 14. listopadu 2007]. Dostupný na WWW: <http://www.financninoviny.cz/tisk_clanku_view.php?id=277083&BACK=/eu/index_view.php?id=277083>.
36. Úřední věstník EU: *NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku* [online]. [cit. 21. října 2007]. Dostupné na WWW: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/dd/10/01/31997R1467CS.pdf>>.
37. *Wikipedia: The Free Encyclopedia* [online]. San Francisco: Wikimedia Foundation Inc., 2001- . [cit. 11. října 2007]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/ISO_4217>.
38. WILHELMOVÁ, L., KLIK, S. *Hospodářská a měnová unie* [online]. Parlamentní institut, 2000. Informační studie č. 2.047, 21s. [cit. 13. října 2007]. Dostupné na WWW: <<http://www.psp.cz/cgi-bin/win/kps/pi/prace/pi-2-047.doc>>.

Seznam příloh

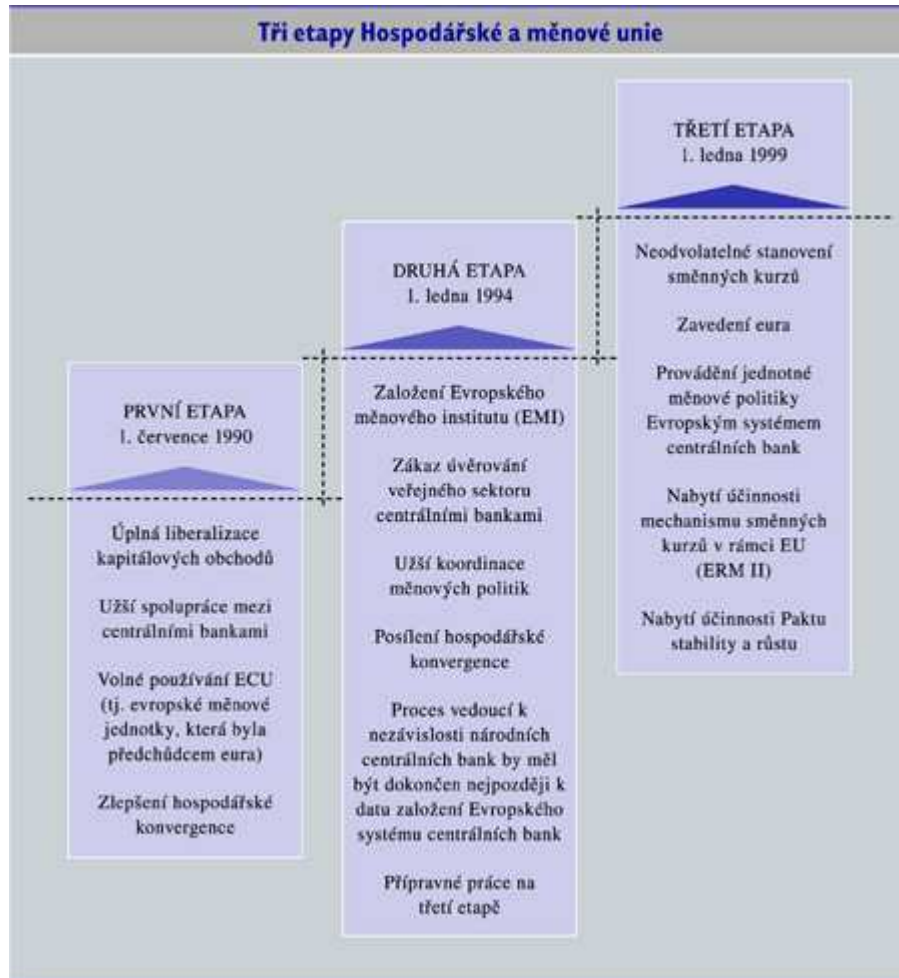
- I. Struktura měnového koše
- II. Etapy hospodářské a měnové unie
- III. Maastrichtský chrám
- IV. Protokol o kritériích konvergence
- V. Protokol o postupu při nadměrném schodku
- VI. Článek 109f odst. 2 a 3 Smlouvy o EU
- VII. Symbol společné měny euro
- VIII. Tisková zpráva ECB
- IX. Očekávaná data vstupu do eurozóny
- X. Míra inflace
- XI. Česká republika: fiskální ukazatele
- XII. Nominální kurz CZK/EUR

Příloha I. – Struktura měnového koše

Příloha II. – Etapy Hospodářské a měnové unie⁸⁴

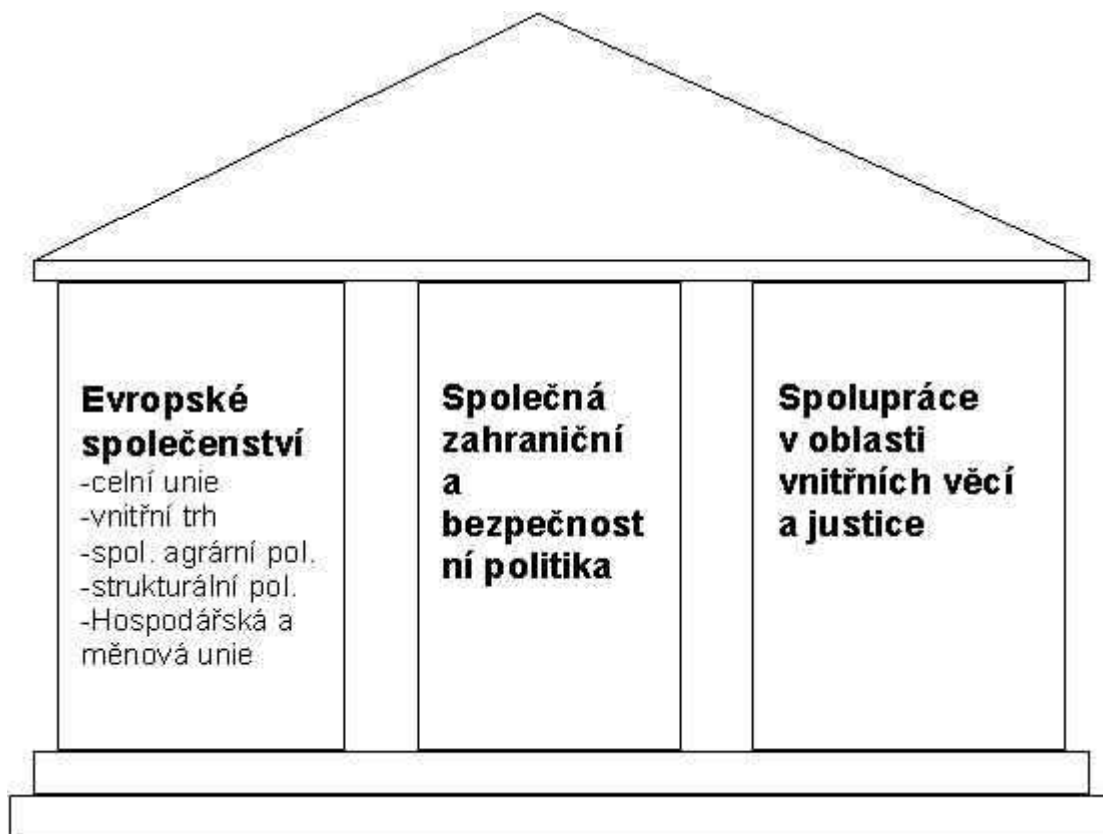
OBRÁZEK Č. 1 – TŘI ETAPY HOSPODÁŘSKÉ A MĚNOVÉ UNIE

⁸⁴ <http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html> (30.10.2007)

Příloha III. – Maastrichtský chrám⁸⁵

OBRÁZEK Č. 2 – MAASTRICHTSKÝ CHRÁM

⁸⁵ www.spolved.web2001.cz/pri_stud/eu2/eu2.htm (14.11.2007)

Příloha IV. – Protokol o kritériích konvergence⁸⁶

PROTOKOL o kritériích konvergence uvedených v článku 109j Smlouvy o založení Evropského společenství

VYSOKÉ SMLUVNÍ STRANY,

PŘEJÍCÍ SI stanovit kritéria konvergence uvedená v čl. 109j odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, kterými se bude Společenství řídit při rozhodování o vstupu do třetí etapy hospodářské a měnové unie,

SE DOHODLY na následujících ustanoveních, která se připojují ke Smlouvě o založení Evropského společenství:

Článek 1

Kritérium cenové stability, jak je uvedeno v čl. 109j odst. 1 první odrážce, znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.

Článek 2

Kritérium stavu veřejných financí, jak je uvedeno v čl. 109j odst. 1 druhé odrážce, znamená, že v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí Rady podle čl. 104c odst. 6 této smlouvy o existenci nadměrného schodku.

Článek 3

Kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, jak je uvedeno v čl. 109j odst. 1 třetí odrážce této smlouvy, znamená, že členský stát alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržoval flukuační rozpětí stanovené mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména pak nesměl členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu.

Článek 4

Kritérium konvergence úrokových sazeb, jak je uvedeno v čl. 109j odst. 1 čtvrté odrážce této smlouvy, znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.

Článek 5

Statistické údaje potřebné pro použití tohoto protokolu poskytuje Komise.

Článek 6

Rada vydá na základě jednomyslného rozhodnutí na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem, popřípadě s EMI či ECB, a výborem uvedeným v článku 109c této smlouvy, vhodná pravidla podrobně upravující kritéria konvergence uvedená v článku 109j této smlouvy, která poté nahradí tento protokol.

---

⁸⁶ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online]. (28.11.2007)

Příloha V. – Protokol o postupu při nadměrném schodku⁸⁷

PROTOKOL o postupu při nadměrném schodku

VYSOKÉ SMLUVNÍ STRANY,

PŘEJÍCE SI stanovit způsoby, jak postupovat při nadměrném schodku uvedeném v článku 104c Smlouvy o založení Evropského společenství,
SE DOHODLY na následujících ustanoveních, která se připojují ke Smlouvě o založení Evropského společenství:

Článek 1

Referenční hodnoty uvedené v čl. 104c odst. 2 této smlouvy jsou:

- 3 % pro poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu v tržních cenách,
- 60 % pro poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách

Článek 2

V článku 104c této smlouvy a v tomto protokolu se:

- výrazem „veřejný“ rozumí vztahující se k veřejné správě, tj. k ústřední vládě, regionálním nebo místním orgánům nebo fondům sociálního zabezpečení s výjimkou obchodních operací, jak jsou definovány v Evropském systému integrovaných hospodářských účtů,
- „schodkem“ rozumí čistá potřeba financí, jak je definována v Evropském systému integrovaných hospodářských účtů,
- „investicí“ rozumí tvorba hrubého fixního kapitálu, jak je definována v Evropském systému integrovaných hospodářských účtů,
- „dluhem“ rozumí celkový hrubý dluh v jeho jmenovité hodnotě nesplacený na konci roku, konsolidovaný uvnitř a mezi jednotlivými odvětvími veřejné správy, jak jsou definovány v první odrážce.

Článek 3

Pro zajištění účinnosti postupu při nadměrném schodku odpovídají vlády členských států v rámci tohoto postupu za schodky veřejné správy, jak je definována v čl. 2 první odrážce. Členské státy dbají na to, aby jim postupy na úrovni vlastního státu v rozpočtové oblasti umožnily plnit jejich závazky vyplývající z této smlouvy v této oblasti. Členské státy podávají neprodleně a pravidelně zprávy Komisi o svých předpokládaných a skutečných schodcích a o výši svých dluhů.

Článek 4

Statistické údaje potřebné pro použití tohoto protokolu poskytuje Komise.

---

⁸⁷ Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01) [online]. (28.11.2007)

Příloha VI. – Článek 109f odst. 2 a 3 Smlouvy o EU⁸⁸

Článek 109f odst. 2 a 3 Smlouvy o EU

2. EMI má za úkol:

- posilovat spolupráci mezi národními centrálními bankami,
- posilovat koordinaci měnových politik členských států s cílem zajistit cenovou stabilitu,
- dohlížet na fungování Evropského měnového systému,
- konzultovat otázky spadající do působnosti národních centrálních bank a ovlivňujícím stabilitu finančních institucí a trhů,
- převzít dosavadní úkoly Evropského fondu pro měnovou spolupráci, který bude rozpuštěn; podrobnosti rozpuštění se stanoví ve statutu EMI,
- usnadňovat používání ECU a dohlížet na jeho vývoj, včetně hladkého fungování clearingového systému v ECU.

3. Při přípravě třetí etapy má EMI za úlohu:

- připravovat nástroje a postupy nezbytné pro uskutečňování jednotné měnové politiky ve třetí etapě,
- podle potřeby podporovat harmonizaci pravidel a postupů pro sběr, sestavování a šíření statistických údajů v oblasti jeho působnosti,
- vypracovávat pravidla pro operace prováděné národními centrálními bankami v rámci ESCB,
- zvyšovat účinnost přeshraničního platebního styku,
- dohlížet na technickou přípravu bankovek ECU.

Nejpozději do 31. prosince 1996 EMI upřesní normativní, organizační a logistický rámec nezbytný pro ESCB k plnění jeho úkolů ve třetí etapě. Tento rámec bude předložen k rozhodnutí ECB ke dni jejího ustavení.

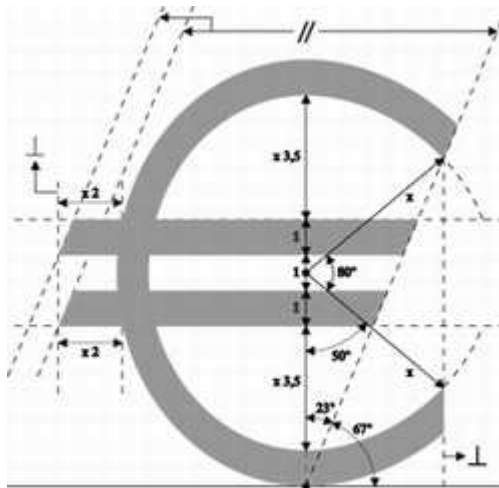
---

⁸⁸ *Smlouva o Evropské unii (92/C 191/01)* [online]. (28.11.2007)

Příloha VII. – Symbol společné měny euro⁸⁹

OBRÁZEK Č. 3 – SYMBOL SPOLEČNÉ MĚNY EURO

⁸⁹ www.europeum.org/disp_article.php?aid=491 (14.11.2007)

Příloha VIII. – Tisková zpráva ECB⁹⁰

TISKOVÁ ZPRÁVA

19. března 2007 - Centrální parity vůči euru a kurzy pro povinné intervence v rámci ERM II

Na základě rozhodnutí přijatého 16. března 2007 (viz komuniké Evropské unie z tohoto dne) o nové centrální paritě slovenské koruny vůči euru v rámci ERM II stanovily Evropská centrální banka a Národní banka Slovenska vzájemnou dohodou nové kurzy pro povinné intervence pro slovenskou korunu v rámci ERM II. Tyto kurzy byly stanoveny v souladu s článkem 1.2 dohody ze dne 16. března 2006 mezi Evropskou centrální bankou a národními centrálními bankami členských států mimo eurozónu o provozních postupech mechanismu směnných kurzů ve třetí etapě Hospodářské a měnové unie (Úř. věst. C 73, 25.3.2006, s. 21), ve znění dohody z 21. prosince 2006 (Úř. věst. C 14, 20.1.2007, s. 6).

Centrální parity vůči euru a kurzy pro povinné intervence pro dánskou korunu, estonskou korunu, kyperskou libru, lotyšský lat, litevský litas a maltskou liru zůstávají beze změny.

Tabulka č. 5 - Centrální parity vůči euru a kurzy pro povinné intervence pro měny členských států, které se účastní ERM II, účinné od 19. března 2007

Stát a měna		1 EUR =
Dánsko dánská koruna (DKK)	horní kurz	7,62824
	centrální parita	7,46038
	spodní kurz	7,29252
Estonsko Estonská koruna (EEK)	horní kurz	17,9936
	centrální parita	15,6466
	spodní kurz	13,2996
Kypr kyperská libra (CYP)	horní kurz	0,673065
	centrální parita	0,585274
	spodní kurz	0,497483
Lotyšsko lotyšský lat (LVL)	horní kurz	0,808225
	centrální parita	0,702804
	spodní kurz	0,597383
Litva litevský litas (LTL)	horní kurz	3,97072
	centrální parita	3,45280

⁹⁰ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2007/html/pr070319.cs.html> (13.12.2007)

	spodní kurz	2,93488
Malta maltská lira (MTL)	horní kurz	0,493695
	centrální parita	0,429300
	spodní kurz	0,364905
	horní kurz	40,7588
Slovensko slovenská koruna (SKK)	centrální parita	35,4424
	spodní kurz	30,1260

Příloha IX. – Očekávaná data vstupu do eurozóny⁹¹

Tabulka č. 6 - Očekávaná data vstupu do eurozóny

Země	Původní termín	Nový termín
Česká republika	2010	?
Slovensko	2009	2009 (?)
Polsko		2012 (?)
Maďarsko		2016
Litva	2006	?
Slovinsko	2007	2007
Kypr	2008	2008
Malta	2008	2009 (?)
Estonsko	2007	2010
Lotyšsko	2007	2010

---

⁹¹ JANÁČKOVÁ, S. *Euro – rozhodně nespěchat!* (s. 11)

Příloha X. – Míra inflace⁹²

Tabulka č. 7 - Míra inflace (průměrná roční míra změny HICP) * v %

Země, seskupení	2004	2005	2006
EU 27	2,0	2,2	2,2
Eurozóna	2,1	2,2	2,2
Belgie	1,9	2,5	2,3
Bulharsko	6,1	6,0	7,4
Česká republika	2,6	1,6	2,1
Dánsko	0,9	1,7	1,9
Německo	1,8	1,9	1,8
Estonsko	3,0	4,1	4,4
Irsko	2,3	2,2	2,7
Řecko	3,0	3,5	3,3
Španělsko	3,1	3,4	3,6
Francie	2,3	1,9	1,9
Itálie	2,3	2,2	2,2
Kypr	1,9	2,0	2,2
Lotyšsko	6,2	6,9	6,6
Litva	1,2	2,7	3,8
Lucembursko	3,2	3,8	3,0
Maďarsko	6,8	3,5	4,0
Malta	2,7	2,5	2,6
Nizozemsko	1,4	1,5	1,7
Rakousko	2,0	2,1	1,7
Polsko	3,6	2,2	1,3
Portugalsko	2,5	2,1	3,0
Rumunsko	11,9	9,1	6,6
Slovinsko	3,7	2,5	2,5
Slovensko	7,5	2,8	4,3
Finsko	0,1	0,8	1,3
Švédsko	1,0	0,8	1,5
Spojené království	1,3	2,1	2,3
Turecko	10,1	8,1	9,3
Island	2,3	1,4	4,6
Norsko	0,6	1,5	2,5

1) HICP (Harmonised Index of Consumer Prices) - harmonizovaný index spotřebitelských cen pokrývá všechny oblasti konečné spotřeby domácností. Poměrné váhy spotřebních výdajů na každé zboží nebo službu se u jednotlivých zemí liší. Z tohoto důvodu neexistuje jednotný koš, používaný pro výpočet indexu pro všechny členské země. Imputované nájemné a úrokové platby z hypotečních úvěrů nejsou zahrnuty.

$$\begin{array}{lll}
 0,9 + 0,1 + 1,0 = 2,0 & 1,5 + 0,8 + 0,8 = 3,1 & 1,7 + 1,3 + 1,5 = 4,5 \\
 2 : 3 = 0,7 & 3,1 : 3 = 1,0 & 4,5 : 3 = 1,5
 \end{array}$$

⁹² [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/61003d1d09/\\$file/140507q2112.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/61003d1d09/$file/140507q2112.pdf) (28.12.2007)

Příloha XI. – Česká republika: fiskální ukazatele⁹³

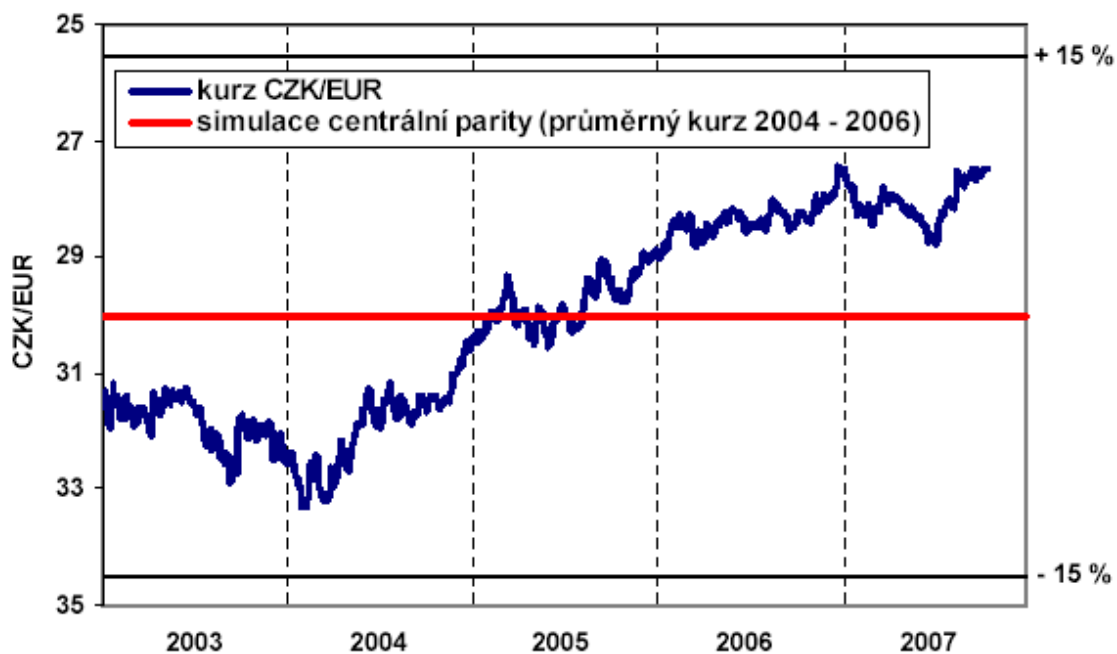
Tabulka č. 8 - Česká republika: fiskální ukazatele

Fiskální ukazatele		2004	2005	2006
Vládní deficit (přebytek)	mld. Kč	-83,3	-105,7	-95,0
Vládní deficit (přebytek)/HDP	%	-3,0	-3,5	-2,9
Saldo státního rozpočtu (SR)	mld. Kč	-93,7	-56,3	-97,6
Saldo SR/HDP	%	-3,3	-1,9	-3,0
Vládní dluh	mld. Kč	855,1	903,5	973,0
Dluh sektoru vlády v procentech HDP	%	30,4	30,2	30,1
Státní dluh	mld. Kč	592,9	691,2	802,5
Státní dluh/HDP	%	21,1	23,1	24,8

⁹³ [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr:_makroekonomicke_udaje/\\$File/76021064.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr:_makroekonomicke_udaje/$File/76021064.xls) (4.4.2008)

Příloha XII. – Nominální kurz CZK/EUR⁹⁴

OBRÁZEK Č. 4 – NOMINÁLNÍ KURZ CZK/EUR

Zdroj: ČNB, propočty MF ČR

Poznámka: Pohyb kurzu v grafu směrem nahoru znamená posilování koruny.
Hypotetická centrální parita je simulována průměrnou hodnotou kurzu
v letech 2004 až 2006.

⁹⁴ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KOPr_200711_pdf.pdf s. 12 (06.01.2008)

Abstrakt

KOVÁŘÍKOVÁ, M. *Historie evropské měnové unie: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2008. 65 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

Klíčová slova: ECU, euro, evropská měnová unie, konvergenční kritéria, ERM II

Bakalářská práce popisuje cestu k vytvoření evropské měnové unie a hodnotí míru plnění maastrichtských kritérií. Práce je členěna na pět základních částí, přičemž se zabývá historií evropské integrace po 2. světové válce a počátky evropské měnové unie. Dále se věnuje evropskému měnovému systému a hospodářské a měnové unii. Nakonec zhodnocuje možnosti přijetí eura Českou republikou vzhledem ke konvergenčním kritériím.

Abstract

KOVÁŘÍKOVÁ, M. *The history of the European Monetary Union : bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies (VŠERS), o. p. s., 2008. p. 65 Supervisor: Ing. Jiří Dušek, Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.

Key words: ECU, euro, European Monetary Union, convergence criteria, ERM II

This bachelor thesis describes history of the European Monetary Union and evaluates if there are fulfilled the convergence criteria (Maastricht criteria) in the Czech Republic. The text is divided into five chapters, which are dedicated to the European Integration after the Second World War and to the rudiments of the European Monetary Union. Following part talks about the European Monetary System and the European Economic and Monetary Union. Finally is there evaluated fulfilment of the convergence criteria and possibility for acceptance the euro on the part of the Czech Republic.